

• ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ • ΕΤΟΣ Η' • ΦΥΛΛΟ 94 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1986 • ΙΩΑΝΝΙΝΑ • ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ 21 •

«ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ»

Στις 21 Δεκεμβρίου ο σύμβουλος της Ρ. Ε. Σ. κ. Άγγελος Κίτσος διακεκριμένος από συμπατριώτης έδωσε ύπερα από πρόσκληση του πολιτιστικού συνδέσμου Ζαγορισίων στην αίθουσα της Εταιρίας Ηπειρωτικών Μελετών μια πολύ εμπεριστατωμένη και ενημερωτική διάλεξη με θέμα το Ζαγόρι και η Ριζάρειος.

Επειδή το θέμα είναι από τα βασικότερα της ιδιαίτερης πατρίδας μας θα τη δημοσιεύσουμε σε συνέχειες ώστε να ενημερωθούν όλοι οι αναγνώστες μας αλλά και να διατυπώσουν της τυχόν απόψεις τους για το μέλλον του ιδρύματος.

Με την Ριζάρειο, πολλές δεκαετίες πριν και μέχρι των ημερών μας ακόμη συμβαίνει το εξής φαινόμενο: όσοι ξέρουν πολλά γι αυτή να μιλάνε λίγο ή σχεδόν καθόλου κι όσοι μιλάνε πολύ ξέρουν ίσως πολύ λίγα. Θέλω να πιστεύω ότι στο τέλος αυτής της ταπεινής ομιλίας και της συζήτησης που σαν λογικό της συμπλήρωμα θα ακολουθήσει, όλοι μας θα μιλάμε περισσότερο για τη Ριζάρειο, θα ξέρουμε πολλά γι αυτήν και το κυριώτερο, θα υπερασπιζόμαστε με εντονότερο πατριωτικό ενδιαφέρον για να μη πω με πατριωτικό φανατισμό, και αποτελεσματικότητα τις υποθέσεις της, γιατί είναι υποθέσεις καταδικές μας, υποθέσεις της μικρής πατρίδας μας, υποθέσεις που αφορούν την πρόοδο και το μέλλον του πολυπόθητου Ζαγοριού, όπως το αποκαλεί στη διαθήκη του ο Γεώργιος Ριζάρης.

Για να γίνει πιο παραστατική η ενημέρωση των ακροατών χώρισα την ύλη της ομιλίας σε πέντε ενότητες.

Πιο αναλυτικά:

— Στην πρώτη ενότητα θα κάνουμε μια συνοπτική αναφορά στη ζωή και το έργο των Αδελφών Ριζάρη.

— Στην δεύτερη ενότητα θα αναπρέξουμε στη σύσταση, την εξέλιξη και την εν γένει προσφορά του Ριζαρείου Ιδρύματος.

— Στην τρίτη θα μιλήσουμε για την παρουσία του Ιδρύματος και ιδιαίτερα την σημερινή οικονομική του κατάσταση.

— Στην τέταρτη θα εκθέσουμε τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει αυτή την εποχή το Ριζάριο Ίδρυμα.

— Και τέλος στην πέμπτη ενότητα, που είναι και η σημαντικότερη για μας, θα γίνει εκτεταμένος λόγος για την τωρινή προσφορά του Ριζαρείου Ιδρύματος προς το Ζαγόρι και τις προοπτικές που διαγράφονται γι αυτό, ιδίως μετά την έκδοση της γνωστής Εφετειακής απόφασης του λεγόμενου 3ο/ο.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΥΕΡΓΕΤΩΝ

Οι Μονοδενδρίτες αδελφοί Μάνθος και Γεώργιος Ριζάρης αποτελούν, κατά την αποψη μας, τις πιο ευγενικές, τις πιο υψηλές, τις πιο συνειδητές μορφές της Ευεργεσίας στην πατρίδα μας. Ευεργέτες υπάρχουν πολλοί, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι όχι λίγοι απ' αυτούς έγιναν ευεργέτες από την ανάγκη ή από την εξέλιξη των πραγμάτων: άτομα που δεν είχαν οικογένεια ή δεν έκαναν παιδιά, άτομα που κινήθηκαν από υστεροφημία ή υποκινήθηκαν από φίλους, άτομα που με τη διάθεση της περιουσίας τους ή μέρος αυτής θελήσαν να τιμήσουν κάποιο προσωπικό γεγονός κ. ο. κ.

Οι Αδελφοί όμως Ριζάρη γεννήθηκαν για να ευεργετήσουν και πορεύτηκαν μια ζωή ολόκληρη συνειδητά προς την ευεργεσία. Ο μοναδικός μας ιστοριοδίφης Ιωάννης Λαμπρίδης γράφει: «λησιμονίσαντες οι αδελφοί Ριζάρηδες την σάρκα και προς τα πνευματικά ενατενίσαντες κατέπνιξαν ορμάς της φύσεως επιμόνως εαυτούς τον γάμον και τα τέκνα αρνηθέντες, ίνα εν άκρα οικονομία βιώσαντες και άκληροι αποθανόντες κληροδοτήσωσιν εις τους συμπατριώτας αυτών και το Έθνος τα μέσα του εξανθρωπισμού και της προστασίας νυμφευθέντες ούτως ειπείν, την πατρίδα και δαφνιστάτας αυτή δωρεάς, αντί τέκνων προσενεγκότες».

Αλλά το κείμενο του Λαμπρίδη μας κεντρίζει την περιέργεια να σπαθούμε λίγο περισσότερο στη ζωή των Μεγάλων Ευεργετών.

Ο Μάνθος και ο Γεώργιος Ριζάρης ήταν τα μοναδικά παιδιά του Ριζου Μάνθου που πέθανε στο Μονοδένδρι το 1772 όταν ο νεωτερός γιός του Γεώργιος ήταν 3 ετών, ενώ δεν είναι γνωστό πότε γεννήθηκε ο Μάνθος όπως υπάρχει αμφισβήτηση γύρω από το ακριβές όνομα της μητέρας τους.

Το επίθετο Ριζάρης προήλθε από το Ρίζος στη δε Ρωσία που, όπως

θα ιδούμε αμέσως παρακάτω, ξενητεύτηκαν και ευδοκίμησαν οι Ριζάρηδες, προσονομάζοντο κατά ρωσικό τρόπο Ραδιόνωφ. Ο Γεώργιος υπέγραφε συνήθως Γεώργιος Ραδιόνωφ Ριζάρης γραφικός της Νιζνης.

Οι σκληρές τοπικές συνθήκες, φέρνουν σε άγνωστο χρόνο στην ξενητεία το μεγαλύτερο αδελφό, το Μάνθο, ύστερα από πρόσκληση ενός θείου του ονόματι Πανταζή, ο οποίος είναι εγκατεστημένος στη Νιζνα. Σ' αυτή την πόλη της Ρωσίας με την ακμάζουσα Ελληνική Κοινότητα, θα καλλιεργήσει το εμπορικό του δαιμόνιο ο Μάνθος, οργανώνοντας δικό του εμπορικό οίκο, τον οποίο γρήγορα επεξέτεινε στη Μόσχα, Οδησό, Βεσσαριαβία, τις παραδουνάβιες χώρες και την Κων/πολη. Λογω της επιτυχίας των εμπορικών του επιχειρήσεων, ο Μάνθος κάλεσε το 1806 στη Ρωσία τον Γεώργιο, ο οποίος ίδρυσε ξεχωριστό εμπορικό οίκο στη Νιζνα στην οποία έμεινε μέχρι του θανάτου του Μάνθου, ενώ ο τελευταίος ενδιάμεσα παρέμεινε τον περισσότερο καιρό στη Μόσχα. Ο Γεώργιος όταν έμεινε μόνος φαίνεται ότι διήκυνε τις επιχειρήσεις του μεταξύ Οδησού και Μόσχας.

Στη Ρωσία και τα δύο αδελφία έγιναν πασίγνωστα όχι μόνο στις κατακτήσεις τους στον εμπορικό τομέα, αλλά και για την προσφορά τους στο κοινωνικό σύνολο. Ιδίως ο Μάνθος, στην προσωπικότητα του οποίου - κατά την υποκειμενική μου άποψη - θα πρέπει να δώσουμε κάποιο προβάδισμα. Ο Μάνθος ο οποίος είχε προηγηθεί χρονικά στο μισμό κι έτσι είχε αναπτύξει περισσότερες σχέσεις και διασυνδέσεις. Έτσι λοιπόν τον συναντάμε αρωγό με τον πλούτο του στις ανάγκες της ρωσικής κοινωνίας μετά τις καταστροφές της από την επιδρομή του Ναπολέοντα και σε άλλες σοβαρές περιπτώσεις.

Εξίσου μεγάλωδωρες είναι και οι προσφορές του προς το Ελληνικό στοιχείο της Ρωσίας και κυρίως προς την Ελληνική Κοινότητα της Νιζνας, την οποία προικοδοτούν με κολοσσιαία περιουσία.

Φαίνεται όμως ότι και το εμπόριο και η ενσωμάτωση των δύο αδελφών στη Ρωσική Κοινωνία ήταν μέσα και καταστάσεις που εξυπηρετούσαν τον μοναδικό και τελικό σκοπό της ζωής τους: να βοηθήσουν αποτελεσματικά την υπόδουλη, αλλά και την απελευθερωμένη πατρίδα.

Έτσι λοιπόν δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο Μάνθος πρωτοστατεί και συμμετέχει απ' τους πρώτους στις μυστικές διεργασίες για τη σύσταση της Φιλικής Εταιρείας, της οποίας το 1816 αποτελεί τον υπ' αριθμ. 14ο εταίρο με το συνθηματικό όνομα «Πρόθυμος» που εκφράζει τον ενθουσιώδη άνθρωπο με τη μεγάλη δραστηριότητα και τις πολύτιμες υπηρεσίες. Παράλληλα ο Μάνθος συνδέεται με τον πραγματικό Αρχηγό της Επανάστασης τον Αλέξανδρο Υψηλάντη και κινείται ακαταπόνητα στο παρασκήνιο ταξιδεύοντας, με αφάνταστες ταλαιπωρίες στο εσωτερικό της Ρωσίας και στις γειτονικές χώρες για να προετοιμάσει την εξέγερση.

Αλλά δεν αρκείται στα λόγια και στις κινήσεις.

Με την έναρξη του αγώνα κι αυτός και ο αδελφός του Γεώργιος τον ενισχύουν και τον στηρίζουν με γενναίες προσφορές.

Να αναφέρουμε εδώ τα 30.000 ρούβλια προς τον Αλέξανδρο Υψηλάντη για τις πρώτες ανάγκες. Τα 8.000 ρούβλια προς το Νικόλαο Παξιμάδη για την τροφοδοσία και την συντήρηση των αγωνιστών. Τα 50.000 ρούβλια χάριν των αναγκών της απελευθερωμένης πατρίδας, την οποία όμως ο Μάνθος δεν προλαβαίνει να ιδεί πλήρως ελεύθερη γιατί πεθαίνει το 1824, χωρίς να επισκεφθεί απ' όσα γνωρίζουμε μέχρι τώρα, το αγαπημένο του Μονοδένδρι και το Ζαγόρι ενδιάμεσα, δηλαδή μετά τον ξηνητεμό του στη Ρωσία. Αντιτίθεται, από επιστολή χρονολογίας 1835 του Γεωργίου Σεμιτέλου προς τον Γεώργιο Ριζάρη, φαίνεται ότι ο τελευταίος αξιώθηκε να επισκευθεί «μιαν και μόνον φοράν» την γενέτειράν του «όταν ήμην νεανίας και σας εθώρουν με συστολήν θαυμάζων τον αξιοθέατον χαρακτήρα σας» συμπληρώνει ο Σεμιτέλος.

Αλλά για να επανέλθουμε στο Μάνθο, το 1814, δέκα χρόνια προ του θανάτου του φαίνεται ότι αρχίζει μέσα του η πραγματική κωφορία της ιδέας για τη σύσταση του κληροδοτήματος. Ο σπόρος ξεκινάει από το Μονοδένδρι. Εκείνη τη χρονιά τα δύο αδελφία αρχίζουν να ενισχύουν οικονομικά την υπάρχουσα Σχολή Μονοδενδρίου. Η ενίσχυση συνεχίζεται για λίγα χρόνια και ξαφνικά αναστέλλεται όταν οι Ριζάρηδες πληροφορούνται ότι ο Χριστόδουλος

συνέχεια στη σελίδα 11

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

Στην συζήτηση που έγινε στη Βουλή για τον γενικό οικοδομικό κανονισμό (Γ. Ο. Κ.) έγινε αναφορά και στους παραδοσιακούς οικισμούς. Δημοσιεύουμε απόσπασμα της ομιλίας του βουλευτή κ. Θेम. Λούλη.

Όπως σε όλη την Ελλάδα σχεδόν έτσι και στην Ήπειρο έχουμε πολλούς παραδοσιακούς οικισμούς. Αλλά έχουν χαρακτηρισθεί και περιοχές ολόκληρες, δηλαδή τα χωριά ολόκληρης περιοχής π. χ. όπως του Ζαγορίου, όλα παραδοσιακά.

Και να μεν αξίζει, αυτό, αλλά δημιουργεί προβλήματα οικονομικά και κοινωνικά στον κόσμο που ζει αυτή τη στιγμή εκεί και που τους διατηρεί ζωντανούς. Έχουν μείνει ζωντανοί οι παραδοσιακοί οικισμοί χάρις σ' αυτούς, που εξακολουθούν να ζουν εκεί. Τα μεν κοινωνικά προβλήματα, είναι ότι δεν μπορούν, όταν μεγαλώνει η οικογένειά τους, να βάλουν ένα δωμάτιο δίπλα, αν δεν το κάνουν παραδοσιακό. Χαλάει το σπίτι τους, δεν μπορούν να το επισκευάσουν, αν δεν το επισκευάσουν παραδοσιακά.

Και να μεν την απλή επισκευή, ή την απλή επέκταση θα την έκαναν με κάποιο τρόπο, εφόσον θα τη χρειαζόταν αλλά με την προσθήκη των δαπανών που χρειάζονται για να γίνουν παραδοσιακά, αδυνατούν να κάνουν, αυτό που έχουν ανάγκη για να παραμείνουν στους παραδοσιακούς οικισμούς.

Νομίζω λοιπόν ότι ιδίως για τους μόνιμους κατοίκους εκεί και μάλιστα στους φτωχούς η διαφορά δαπάνης πρέπει να καλύπτεται πλήρως από από την πολιτεία.

Δηλαδή, πόσο θα κοστίζει αυτό που θέλεις να κάνεις; φτιάχτο και μπαινεις μέσα στους γενικούς κανόνες ενίσχυσης των φτωχών τάξεων. Αλλά το παραπάνω που χρειάζεται για να το φτιάξεις, όπως το θέλω, για να εξυπηρετήσω και μάλιστα τώρα, γιατί έχεις ανάγκη να μεγαλώσεις το σπίτι σου, ή να το διατηρήσεις για να μην πέσει και σου δημιουργήσει ζημίες ή και τραυματισμούς... Τη διαφορά λοιπόν, να σου τη δώσω πλήρη για να ενισχυθείς και να διατηρηθεί ο οικισμός. Στους ευπορότερους, στους ανθρώπους που μπορούν να το κάνουν μόνοι τους, και θέλουν να το κάνουν, χρειάζονται κίνητρα για να προτροπώμε ακόμα περισσότερο. Υπάρχει όμως και ένα άλλο πρόβλημα της υποδομής σ' αυτά τα χωριά. Είναι οι δρόμοι, οι γειτονικά ή υποδομή. Δεν μπορείς να που ζητάς του πολίτη να κάνει το σπίτι του παραδοσιακό, να ξοδέψει ειδικά για να το κάνει αυτό και ν' αφήνει δημόσια κτίρια που υπάρχουν εκεί, η κτίρια που θέλει να κάνει η κοινότητα και ο δήμος, χωρίς να υποχρεώνεται και να υποχρεώνει αυτούς τους ΟΤΑ, να τα έχουν παραδοσιακά ή να τους επιτρέπει μέσα σ' ένα σύνολο παραδοσιακό, να κάνουν κάτι, για να διευκολύνουν μια κατάσταση με σύγχρονα υλικά, που

δεν έχουν καμία σχέση με τα παραδοσιακά υλικά και να κινδυνεύουν να μείνουν μόνιμα έτσι.

Έτσι λοιπόν για ν' αμβλυνθούν αυτά τα προβλήματα, πρέπει να εξυπηρετηθούν οι πολίτες και απ' την άλλη η Τοπική Αυτοδιοίκηση για να διατηρηθούν μνημειακά κτίρια, όπως είναι τα παλιά σχολεία.

Προτείνω, λοιπόν, πρώτα να γίνει αναθεώρηση του χαρακτηρισμού των οικισμών σαν παραδοσιακών και να επισημανθούν μέσα στους παραδοσιακούς οικισμούς τα πράγματα διατηρητέα τμήματά τους και να ελευθερωθούν τα υπόλοιπα. Όταν δε ολόκληρη η περιοχή χαρακτηρίζεται παραδοσιακή όπως το Ζαγόρι, εκεί να γίνει λεπτομερέστερη μελέτη, όπου χρειάζεται να γίνει, για να ελευθερωθούν οι οικισμοί τους και να επισημανθούν τα πράγματα διατηρητέα κτίρια και τμήματά τους.

Δεύτερον, να ενισχυθούν οι φτωχότεροι για να μπορούν εκείνοι που μένουν στο χωριό τους να διατηρήσουν τον οικισμό. Και τα κίνητρα να είναι ευρύτερα για να προσελκύσουν κι άλλους να επανεγκατασταθούν αφού κάποτε έφυγαν και μένουν μακριά απ' την πατρίδα τους.

Για το θέμα των υλικών στον Νόμο 1262 έχει ληφθεί κάποια μέριμνα για τις βιοτεχνίες και τις επιχειρήσεις οι οποίες θα απασχοληθούν με την παραγωγή παραδοσιακών υλικών.

ΔΙΑΣΩΣΗ ΝΕΩΤ. ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Η Εφορία Νεωτέρων Μνημείων στο πρόγραμμα για τη διάσωση των Νεωτέρων Μνημείων οργάνωσε συνεργεία στο Ζαγόρι και ολοκλήρωσε αξιολογή στέρνα στο Μονοδένδρι.

Δεύτερο συνεργείο άρχισε σε πρώτη φάση τη στερέωση του Αρχοντικού Πλακίδα στο Κουκούλι ώστε να αποφευχθεί η κατάρρευση του. Λόγω των καιρικών συνθηκών οι εργασίες θα συνεχιστούν μέσα στο 1986 ώστε η νότια πλευρά του κτιρίου να αναπαλαιωθεί.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Ύστερα από πρόταση του συγχωριανού Λυκειάρχη κ. Γεωργίου Βαλέκα ιδιοκτήτη του νερόμυλου « ΜΥΛΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ » με απόφαση του Υπουργείου πολιτισμού χαρακτηρίστηκε ως «έργο τέχνης που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία».

Ο μύλος είναι από τα λίγα δείγματα παραδοσιακών νερόμυλων αν και κατασκευάστηκε γύρω στο 1840.

Με μικρή δαπάνη είναι δυνατή η λειτουργία του γιατί υπάρχουν τα περισσότερα στοιχεία που λειτουργεί ο μύλος. Λείπει μόνο η χοάνη που μετέφερε το νερό στη φτερωτή και με μικροεπισκευές είναι δυνατή η λειτουργία του που θα αποτελέσει αξιόλογο πόλο τουριστικής προβολής και συγχρόνως θα μπορούν οι κάτοικοι των γύρω χωριών να κτυπούν και να καθαρίζουν τα υφαντά τους τη νεροτριβή.

Πώς βλέπει ο Ε.Ο.Τ. την τουριστική ανάπτυξη στο Ζαγόρι

Απο την Δ/νση Εφαρμογής Προγράμματος και Χωροταξίας του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού ολοκληρώθηκε η συνοπτική έκθεση προγραμματισμού έργων στον τομέα του τουρισμού του Νομού Ιωαννίνων και υποβλήθηκε για έγκριση στην Διοίκηση του Οργανισμού.

Η έκθεση περιλαμβάνει αναλυτικό κατευθυντήριο πρόγραμμα τομεακής επέμβασης στον χώρο του Νομού και μεταξύ των στόχων που έχει.

Είναι η δημιουργία τουριστική υποδομή στο Νομό. Λόγω του ενδιαφέροντος παρουσιάζουμε πως ακριβώς βλέπει ο ΕΟΤ την ανάπτυξη της περιοχής μας.

ΖΩΝΗ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Η περιοχή αυτή συγκεντρώνει τις περισσότερες προϋποθέσεις για να εξελιχθεί στον βασικό χώρο αναψυχής του Νομού γιατί περιλαμβάνει φυσικά τοπία, μοναδικό πλάνημα παραδοσιακών οικισμών ενταγμένων σε απόλυτη αρμονία με το περιβάλλον, μοναστήρια, εκκλησίες κλπ.

Όροι και προϋπόθεση της τουριστικής ανάπτυξης και εδώ είναι η διασφάλιση της προστασίας της ποιότητας του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, η ενίσχυση της μονάδας της οικογενειακής εκμετάλλευσης και η ενίσχυση του ρόλου της τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ).

Ο ΕΟΤ στην περιοχή αυτή έχει ήδη δουναιμικά επέμβει με το πρόγραμμα Αξιοποίησης Παραδοσιακών Οικισμών με πρώτη αρχή εφαρμογής στο ΠΑΠΓΚΟ.

Οι προτάσεις μιας άμεσης επέμβασης στον χώρο αυτό είναι:

1. Να συνεχιστεί το πλδ πάνω πρόγραμμα αποκατάστασης και συντήρησης των παραδοσιακών κτισμάτων και μετατροπής τους σε ξενώνες και σε άλλους οικισμούς (Κήπους, Δίλοφο, Μονοδένδρι κλπ).

2. Κατ' επέκταση προτείνεται και η προώθηση έργων δημιουργίας μονάδων Εστίασης και Αναψυχής για την παροχή υπηρεσιών επίσκεψης και διημέρευσης στον ίδιο ζωτικό χώρο που γίνονται και οι μονάδες διανυκτέρευσης. Οι μονάδες αυτές μπορεί να είναι είτε αποκατεστημένα παραδοσιακά κτίσματα, είτε νέα προσαρμωμένα στο ειδικό αυτό περιβάλλον με προκαθορισμένη τη χρήση.

Και γι αυτά μπορεί να ισχύσουν οι ίδιοι όροι μελέτης, κατασκευής και λειτουργίας όπως και στα καταλύματα.

Προτείνεται επίσης να εξευρεθούν σε Β φάση, θέσεις σημεία φυσικού ενδιαφέροντος, για την κατασκευή περιουσιασμένου αριθμού Περιπτέρων Αναψυχής για την εξυπηρέτηση των πεζοπόρων, των ορειβατών κλπ.

3. Μελέτη και κατασκευή πεζοδρομίων και μονοπατιών τόσο μέσα στους Παραδ. Οικισμούς επέμβασης όσο και μέσα στον Εθνικό Δρυμό Βι-

κου, καθώς και μέσα στο φαράγγι διπλά στο ποταμό Βοΐδομάτη με παράλληλη επισκευή παλαιών Γεφυρών. Για τη ζώνη αυτή ο φορέας ανάπτυξης θα μπορούσε κατ' αρχήν να είναι ο ΕΟΤ, σαν συνέχεια του ήδη «εν εξελίξει» προγράμματος Αξιοποίησης Παραδοσιακών Οικισμών, σε συνεργασία πάντοτε και με άλλους φορείς (ΥΠΠΠΕ — Υπ. Γεωργίας κλπ.)

ΖΩΝΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

5. Χιονοδρομικό Κέντρο. Ως προς την πρόταση του Δήμου Κόνιτσας για τη δημιουργία Χιονοδρομικού φορέα εκμετάλλευσης την Δημοτική Εταιρεία Λαϊκής Βάσης, έχουν διαπιστωθεί τα εξής:

α) Ο ορεινός όγκος της Τύμφης αποτελείται από πλαγιές ομαλές μόνο στα ΝΑ.. Στα Β.Δ. υπάρχουν απότομοι γκρεμοί όπου και το φαράγγι του Αώου. Μεταξύ του ποταμού Αώου και της Κορυφής (Πλάσκο) υπάρχει υψομετρική διαφορά 1900 μ. σε προβολή μήκους 3000μ. πράγμα σπάνιο στη φύση. Η Θέα του ορεινού όγκου είναι μεγαλοπρεπής. Κατά την άποψη του Υπ. Γεωργίας το φαράγγι του Αώου αποτελεί μοναδικό οικολογικό σύστημα στον ελληνικό χώρο με σπάνια χλωρίδα και πανίδα.

β) Η χαράδρα του Αώου αποτελεί σήμερα πόλο έλξης για δραστηριότητες όπως η φυσιοθεραπευτική περιήγηση οι περιβαλλοντικές έρευνες, ο Αθλητισμός (Καγιάκ — ορειβάσις κλπ.)

Προκειμένου λοιπόν να διαπιστωθεί η δυνατότητα υλοποίησης της πρότασης αυτής του Δήμου Κόνιτσας θα πρέπει κατ' αρχήν να εκπονηθεί μελέτη σκοπιμότητας (δηλ. οικονομικοτεχνική διερεύνηση - βιωσιμότητα κλπ.) της μονάδας και να ακολουθήσει μελέτη επιπτώσεων επί του περιβάλλοντος.

Εδώ σημειώνουμε ότι ειδικά η προτεινόμενη κατασκευή Τελεφερίκ, για την άνοδο στις κορυφές της ΤΥΜΦΗΣ από την Μονή Στομίου της χαράδρας του Αώου, φαίνεται να αντιστέκεται στις διαπιστωμένες ανάγκες διαφύλαξης του ευαίσθητου φυσικού περιβάλλοντος και την διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας στην περιοχή, όπου μελετάται η επέκταση του Εθνικού Δρυμού σύμφωνα με διαπιστωμένες ενέργειες του Υπουργείου Γεωργίας.

Γενικότερα όλη αυτή η περιοχή του Εθνικού Δρυμού (Φαράγγι Αώου - Γκαμήλα - Φαράγγι Βίκου) με τους οικισμούς που περιλαμβάνει (Παπγκο, Βίκος Μονοδένδρι, Βραδέτο κλπ.) με τα ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά προσφέρεται για ειδική τουριστική ανάπτυξη ήπιας μορφής και θα πρέπει να αποκλεισθούν επεμβάσεις εντατικής εκμετάλλευσης των πόρων που προϋποθέτουν τεχνικά έργα μεγάλης κλίμακας.

Ίστορικά σηνειώματα

Υπό Γεωργίου Νίγα

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

Μέρος (2ο)

215.— ΠΟΥ ΉΣΟΥΝ ΠΟΥΛΙ ΠΕΝΤΑΠΛΟΜΠΟ

("Αδεται εν Δοθρά Ζαγορίου — Χορός κυριός γυναικείος)
Υπαγόρευσις Θεοχάρους Γκακάκη

— Που ήσουν, πουλί πεντάπλομπο
και πενταπλομπισμένο,
κορμί ζωγραφισμένο;
— Ήμουν 'ς τούς κάμπους πώδασκα
και σένα συλλογιόμουν
και ανέδηνκα 'ς την πεπεριά
να μάσω (1) το πιπέρι;
— Που ήσουν, χρυσό μου ταίρι;
— Αγλύστησα ξαγλύστησα
10 — Ξαγλύστησα από την πεπεριά
και 'πεσα 'ς τὰ συνδόνια
εις τούς πάγους και 'ς τὰ χιόνια
και 'ήρα κορμί για άργαλίσια
και μέση για κίμερι. (2)

15 — Που ήσουν, χρυσό μου ταίρι;
— Ήρα και πέχτε δάστυλα
και πέντε δακτυλίδια
δυο 'μμάτια και δυο 'φρύδια.
Κάλλια έλαμπουν τὰ δάστυλα
20 από τὰ δακτυλίδια
δυο 'μμάτια και δυο 'φρύδια.

(1) μαξεύω
(2) χρηματοφύλαξ ζώνη· λέξις τουρκική.

216.— ΠΑΓΩ 'Σ ΤΗΝ ΒΡΥΣΙ ΓΙΑ ΝΕΡΟ

("Αδεται εν Δοθρά και εν άλλους χωρίους του Ζαγορίου κατά τὰς
φυλικάς διασκεδάσεις)

Υπαγόρευσις Θεοχάρους Γκακάκη.

Πάγω 'ς την θρύσι για νερό κρύο νερό να πάρω
θαρρεά άδινικά μου ρίξανε άδινικς τον καϊμένο
5 πώς 'φύλησα μια κοτηλιά δένκα χρόνων κορίτσι
'ς την φυλακή με 'θάλασε για μια τριάντα μια.
Μιά 'μέρα 'χάσαν τὰ κλειδιά απ' της φυλακής την πόρτα
παρτοκαλάκια έφαγα και άκόμη δεν έδωγνα.
Μιά Κυργιανή και μια γιορτή μια Πασκάλια μεγάλη
10 με 'πήρε τὸ παράπονο και τὸ δαιρὶ—γυιτέρη (1)
και άρχισα να τραγουδῶ και να παραιπονόμναι.
Βασιλοπούλα πάκουσε προστάζει και με δαλάζω.

(1) βαθὺς άναστεναγμός.

217.— ΤΙ ΝΑ ΣΟΥ ΚΑΝΩ, ΡΗΝΑ ΜΟΥ;

("Αδεται εν Δοθρά και εν άλλους χωρίους του Ζαγορίου
εις φυλικάς διασκεδάσεις).

Υπαγόρευσις Θεοχάρους Γκακάκη

Τι να σου κάνω Ρήνα (1) μου γαλανή,
τι να σου κάνω, φῶς μου,
μη γάσαι μίλπο κόκκινο
'ς τον κόρφο μ' να σε βάλω;

5 "Εσύ 'σαι άνιέρχνος (2) άνθρωπος
και ο κόρφος δὲν σε πέρνει
για να σε θηγάω 'ς τὸ δαιρὶ
φοδῶμαι από τούς κλέφτες,
για να σ' άρξίσω σπίτι μου
10 φοδῶμαι τούς γευτιόνους.
Θέλ' να σε 'πάγω σε χρυσά (3)
να σε ξυλλαγαρίσω (4)
να θηγάω κοίτα και σταυρό
σταυρό και καλαμέρι
15 τὸ καλαμέρι να φορῶ
την κοίτα για να πῶμαι
και τὸν σταυρό να περισυνῶ
κάθε πρωί και θράδυ.

(1) Ειρήνη.
(2) άνιέρχνος.
(3) χρυσοχόνος.
(4) ξυλλαγαρίσω = χωρίζω τὸν χρυσὸν από τὸν άργυρον.

218.— 'ΝΥΣΤΑΞΑΝ ΤΑ ΜΑΤΑΚΙΑ ΜΟΥ

("Αδεται εν Δοθρά και εν άλλους χωρίους του Ζαγορίου, όταν οί
άνδρες άποδημιούουν εν της πατρίδος των. — Μέλος έπιτραπέζιον)

Υπαγόρευσις Θεοχάρους Γκακάκη

Νυστάξαν τὸ ματάκιο μου
Νίσσα (1) μου λιγερή
νύσταξαν τὰ καϊμένα
Σήρω, Νίσσα μου, να πέσωμε,
να κοιμηθούμε άντάμα,
5 άκόμη άπόψε ποῦ εἰμ' ἔδω
και τὸ ταχὺ θά φύγω.
— "Ωρα καλή σ', άρέντη μου,
άρέντη μου χρυσέ,
10 χαρά 'ς τὸ καϊνικό σου
καλὰ να πᾶς, καλὰ νάρθης,
άρέντη μ', λιγυρέ,
καλὰ να καζαντίσης,
να φέρης γρόσια φόρτωμα,
15 άρέντη μου χρυσέ,
φίλωρά με τὰ δάστυλα
να φέρης και άγορο καλό.

(1) Θεονίσσα.

219.— ΜΕΣ' 'Σ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

("Αδεται εν Δοθρά του Ζαγορίου προς χορόν).
Υπαγόρευσις Θεοχάρους Γκακάκη.

Μέσ' 'ς την Άγια Παράσκει
κόρη κοιμάται μοναχή,
κοιμάται και άνεύρεται
και θλίπει πώς 'πανθρεύεται.
και τὸ ταχὺ σπράινεται
5 πέρνει νερό και γίδεται
τὸ χιτέκι και χρενίκεται
και τὸ γυαλί γυαλίζεται
τὰ 'μμάτια της ώριμήνευε
10 θέλ' να σὰς θηγάω 'ς χορό
πρήνω μὴν ανατάξετε,
καινέων μὴν άρέσετε
και πάρετε άνδρα γέροντα
και ο γέροντας θέλει πολλά
15 θέλει τὰ στρώματα διπλά.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ

Μια άλλη γιορτή, που έχει ιδιαίτερη σημασία για τη Λάισα επειδή παλαιότερα πανηγυρίζει, είναι στις 26 Ιουλίου, της Αγίας Παρασκευής.

Η εκκλησία, σήμερα, διατηρείται σε καλή κατάσταση, στην άκρη του χωριού, μέσα στο πράσινο.

Θυμάμαι πολύ καλά πολλά πανηγύρια. Μαζί με άλλους συνομηλικούς παίρναμε ενεργό μέρος σε όλες τις εκδηλώσεις. Μετά τον εκκλησιασμό ακολουθούσαν επισκέψεις στα σπίτια του μαχαλά, που γιόρταζε, με τα όργανα. Στα σπίτια πολύ κέφι, μπόλικο ντόπιο ποίπορο και καλά τραγουδία από τους οργανοπαίχτες. Μετά το μεσημέρι ο χορός στην πλατεία.

Τά καλντερίμα και τα σοκάκια πεντακάθαρα και ο δρόμος, μέχρι την εκκλησία σκουπισμένος από τις εργατικές και φιλότιμες γυναίκες της εποχής εκείνης. Πολλά και καλά σπίτια είχε ο μαχαλάς και νυκοκυραίους υπολογισμούς, όπως οι Μπαρτζάοι.

Έσφαζαν το αρνί (κουρμπάνι) για να το ψήσουν ολόκληρο στο φούρνο. Με τα εντόσθια έκαναν τα κλωνιάματα. Μοσχομύριζαν οι δρόμοι.

Το ψητό ροδοκόκκινο, τα λιανώματα Νικολάου Μ. Τζαμπούρα

μα με γίδινο βούτυρο, αγνά μπαχαρικά, μαϊντανό και γιόσμο

Συνήθιζαν να μοιράζουν ένα πιάτο φαγητό και ένα κομμάτι ψητό στους συγγενείς, τους γείτονες και τους φτωχούς. Το δύσκολο έργο της διανομής αναλαμβάναμε εμείς τα παιδιά.

Δυσανασχετούσαμε διότι οι αποστάσεις των διαδρομών μεγάλες, ζέστη, πείνα και το κράτημα του γαλλίνου πιάτου σκεπασμένου με άλλο δύσκολο και βαρύ. Πανηγύρι και την δεύτερη μέρα Αγίου Παντελεήμονος με εκκλησιασμό, επισκέψεις στα σπίτια και χορό.

Δυστυχώς όμως όλες αυτές οι ωραίες εκδηλώσεις δεν μπόρεσαν να αντέξουν στη φθορά του χρόνου.

Διαμόστηκαν από τον πανδομάρτορα. Σήμερα γίνεται εκκλησιασμός των κατοίκων και ακολουθούν επισκέψεις στα σπίτια.

Το ερώτημα είναι: Δεν μπορούμε να αναβιώσουμε το πανηγύρι, έστω και μια μέρα;

Μια απάντηση και μια απλή σκέψη. Ο σύλλογος, κάθε χρόνο, οργανώνει σε κάποια πόλη της Μακεδονίας τον ετήσιο χορό, και καλεί τους Λαϊστίνους για το αντίκωμο.

Τι πιο φυσικό και ωραίο αυτό το αντίκωμο να γίνει στη Λάϊστα; Έτσι θα δοθεί η ευκαιρία σε πολλούς πατριώτες που για πολλούς λόγους δεν μπορούν να έρθουν στο χωριό, θα αναβιώσει το έθνος, όλοι θα αγαπήσουν περισσότερο το χωριό, κίνηση από κάθε πλευρά, προβολή και πολλά άλλα.

Αρκετά για προεόρτια. Ευτυχώς εφέτος τα όργανα ήταν καλά, σε σύγκριση με τα δύο περασμένα χρόνια.

Μπορούσε να ήταν και καλλίτερα γιατί η Λάϊστα έχει παράδοση στα καλά όργανα. Έχει ανθρώπους γλυκούς, μερακλήδες, και γνώστες της

Η Λάισα το καλοκαίρι

Επίσημα από τη στιγμή αυτή της εφημερίδας, με την ιδιότητα του πατριώτη - λάτρη του χωριού, κάνω την πρόταση από σύλλογο, με την προϋπόθεση όμως, ότι, προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να βοηθηθεί καθένας μας από την σκοπιά του.

Ο Ιούλιος μας αφήνει για να περάσει στη θέση του ο Αύγουστος. Είναι ο μήνας που έρχονται στο χωριό οι περισσότεροι πατριώτες. Κίνηση και προεορτία για το πανηγύρι. Νηστεία και αγρύπνια το βράδυ στην ωραία εκκλησία της Παναγίας.

Ένα διάλειμμα όμως περίπου στο μέσον. Είναι η γιορτή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, στις 6 Αυγούστου. Η εκκλησιασμός γίνεται στον Άγιο Χαράλαμπο. Η τοποθεσία είναι από τις καλλίτερες. Η διαδρομή όνειρο. Τι να θυμάσεσαι! Ανέναντι ο Πάπυγος - Καμήλα με τα χιόνια στις χαράδρες. Δεξιά και από βάθος το στόμιο - η Κόνιτσα. Δεξιότερα τα χωριά της Λάικας Αώου και η επιβλητική κορυφή του Σμόλικα. Χαμήλα και γύρω - γύρω οι πλαγιές, άλλοτε οι αμπελώνες του χωριού, μέχρι το ποτάμι. Από αυτά τα αμπελίσια έφερναν οι χωριανοί ένα πανέρι σταφύλια, που ακριβώς τότε άρχιζαν να κοκκινίζουν, για να ευλογηθούν στην εκκλησία, ώστε η σοδιά και ο καρπός να πάνε καλά.

Τα σπίτια που γιορτάζουν είναι πολλά. Τα περισσότερα νεόκτιστα. Σ' αυτό το μέρος χτίστηκαν τα περισσότερα σπίτια. Έτσι μου δίνει το δικαίωμα να το ονομάσω — Νέα Λάϊστα.

Χωριζόμαστε σε ομάδες και μοιραζόμαστε στα σπίτια. Όλοι από όλους θα περάσουμε μέχρι αργά το μεσημέρι. Λουκούμι, κρύο νερό, τσίπουρο.

Μετά από αυτό το διάλειμμα οι προεορτίασες για την γιορτή της Παναγίας.

Οι πλατείες καθαρίζονται και στολίζονται. Η εκκλησία καθαρίζεται. Τα μαγαζιά ετοίμαζονται. Δόθηκε άδεια από τον κ. Νομάρχη, ώστε γι' αυτές τις μέρες να λειτουργήσει το ξενοδοχείο. Πολλά αυτοκίνητα μπαίνουν στο χωριό, πολλές αφίξεις.

Η παραμονή μας βρίσκει όλους στο μεγάλο εσπερινό και στην περιφορά της εικόνας της μεγαλόχαρης που ακολουθεί. Επιβλητικός ο εσπερινός, κατανυκτική η ακολουθία, πολύς ο κόσμος.

Τελώνει και όλοι κατηφορίζουμε προς την πλατεία Αγίου Ταξιάρχων. Τα όργανα έτοιμα. Ακολουθεί κεφάλαιο πολιτισμένο γλέντι, μέχρι το πρωί.

Αρκετά για προεόρτια.

Ευτυχώς εφέτος τα όργανα ήταν καλά, σε σύγκριση με τα δύο περασμένα χρόνια.

Μπορούσε να ήταν και καλλίτερα γιατί η Λάϊστα έχει παράδοση στα καλά όργανα. Έχει ανθρώπους γλυκούς, μερακλήδες, και γνώστες της

καλής μουσικής και του παλαιού ιστορικού καλού Ζαγορίσιου τραγουδιού.

Παλαιά το χωριό δεν είχε προβλήματα οργανοπαϊχτών, αφού είχαμε δική μας παραγωγή, που πολλές φορές κάναμε και εξαγωγή στα γειτονικά χωριά. Ο Γκαϊτσης (κλαρίνο) αν ζούσε σήμερα θα ήταν μεγάλη φίρμα. Μετά το 1950 είχαμε τον Γρηγόρη Αλεξίου, καλό και δυνατό κλαρίνο. Στην παρέα ο αξέχαστος Γκέτσος με το βιολί, ο κουφός με το λαούτο και τραγουδί. Πέθανε ο Γρηγόρης και η υπόλοιπη παρέα έφερνε κλαρίνο τον Οικονόμου, θαυμάσιο καλλιτέχνη.

Μετά από αυτόν και για πολλά χρόνια έρχονταν κάποιος Γιάννης (ο χοντρός). Το συγκρότημα ήταν από τα καλλίτερα της Ηπείρου. Διέθετε δύο κλαρίνα και πολύ καλό ντέφι. Είχε αγαπήσει πολύ το χωριό. Απόδειξη αυτής της αγάπης ήταν το 1974 με την επιστροφή λόγω του Κυπριακού. Ο ίδιος είπε: Θα πάω στη Λάϊστα και ας μη βγάλω ούτε δραχμή. Ηρθε και έγινε το καλλίτερο πανηγύρι, ενώ σε κανένα χωριό δεν έγινε τίποτα. Μετά έφυγε στην Αμερική. Ακολούθησαν άλλα συγκροτήματα όλα καλά, με εξαίρεση τα δύο τελευταία χρόνια που οι οργανοπαίχτες ήταν φλογέρες από την λεμονιά. Αλλά ένας Λαοσπινός, με τόση παράδοση στην δημοτική μουσική, ούτε χαριζόταν, ούτε το διακινδυνεύει να μπει στο χορό, όταν δεν είναι και οι καθως πρέπει οργανοπαίχτες, όταν δεν τον εκφράζουν.

Έπειτα τα όργανα είναι: ένα από τα πιο σπουδαία σημεία που στηρίζουν την παράδοση και αυτά με τη ζωντανή παρουσία μας γυρίζουν στα περασμένα. Καταλαβαίνουμε λοιπόν πόση σημασία έχει η κατάλληλη επιλογή και η παρουσία στο πανηγύρι.

Γιατί το πανηγύρι, μέσα στους πολλούς στόχους και σκοπούς που έχει, είναι και μέσον αναβιώσεως των εθίμων, ζωντανέμα μνήμης, χαρά παρελθόντος και μέλλοντος με πρωταγωνιστές τα τραγουδία και τους χορούς.

Ανήμερα η εκκλησία της Παναγίας ήταν ασφυκτικά γεμάτη. Πολύς κόσμος στη χάρη της Μεγαλόχαρης. «Εν τη γεννήσει την παρθενίαν εφυλάξας, εν τη κοίμησει τον κόσμον ου κατέλειπες, Θεοτόκε...» ακούστηκε. Με το τέλος της Θείας λειτουργίας ο κόσμος βγήκε στην πλατεία και ο ένας με τον άλλο ευχρημάτα «Χρόνια πολλά και του χρόνου».

Τα όργανα έτοιμα για τον καθιερωμένο χορό που τον σέρνουν οι αρχές του χωριού, πρόεδρος με το κοινωτικό συμβούλιο, οι γερωντότεροι, ξενιτεμένοι πατριώτες και όλο το χωριό.

Γλέντι το μεσημέρι στην πλατεία. Οι πιο μερακλήδες δαλέγουν αυτήν την ώρα, επειδή έχει λιγότερο κόσμο (πηγαίνουν για φαγητό) ώστε να έχουν την δυνατότητα να χορεύουν τρία και τέσσερα τραγουδία, χωρίς παρεξήγηση, αφού δεν υπάρχουν

πολλοί χορευτές.

Το βράδυ, από νωρίς, πιάστηκαν όλα τα τραπέζια. Αρχισε ο χορός. Το γλέντι ήταν από τα ωραιότερα, άφωγο από κάθε πλευρά. Κρατήσε μέχρι το πρωί, σπής οχτώ η ώρα. Κανένα επεισόδιο, όλα σε πολιτισμένη ατμόσφαιρα.

Τα περισσότερα τραγουδία που ακούστηκαν ήταν καλά. Και καλά σ' ένα πανηγύρι, που σκοπό έχει να κρατήσει τα έθιμα, τις ρίζες, να ζυμωθεί η νέα γενιά, να θυμηθούν οι ηλικιωμένοι, είναι τα τραγουδία με ιστορικό περιεχόμενο, με κατορθώματα πατριωτών για απόκτηση ελευθερίας εξύμνηση ιδανικών πατριδών, οικογένεια, θρησκεία και τα πονεμένα της ξενιτειάς, στα οποία γίνεται λόγος για το πως περνούσαν οι ξενιτεμένοι πατριώτες την εποχή εκείνη, πως αντιμετωπίζαν τις πολλές δυσκολίες και πως εκφραζόταν για την επιστροφή τους στο χωριό.

Βέβαια ακούστηκαν και τα σύγχρονα, τα λεγόμενα λαϊκοδημοτικά (μια κακή απομίμηση των περασμένων, χρωματισμένα με καινούργιο πνεύμα) όπως... «Θα σου ρίξω φόλα στο σκυλάκι σου...» το οποίο όμως δεν αντέχει στο ιστορικό «Κατσαντώνης» ή στο Ξενιτεμένο μου πουλί και παραπονιζόμουν. Αλλά η έκφραση του λαού δεν είναι στατική, είναι κάτι που διαρκώς προχωρά. Και ανάλογα με τις εποχές, τα γεγονότα, τα ρεύματα, δημιουργεί, ώστε άλλοτε να έχουν με αξιολογία επιτεύγματα σ' όλους τους τομείς της τέχνης και άλλοτε κατώτερα. Όλα όμως είναι ακούσιμα, κυκλοφορούν, και δεν είναι δυνατόν να βάλουμε φραγμούς.

Η δεύτερη και τελευταία μέρα του πανηγυριού συνεχίστηκε με τον ίδιο ρυθμό, το κέφι, την πολιτισμένη ατμόσφαιρα, την χαρά και την καλή διασκέδαση, μέχρι οχτώ η ώρα το πρωί.

Το σκηνοτικό έκλεισε μ' ένα ταξί που έβαλε μέσα τους οργανοπαίχτες, τα εργαλεία τους και 450 — 500 χιλάδες, καρπός και μεροκάματο του πανηγυριού. Το νούμερο σωστά διαβάσατε. Μου το είπε υπεύθυνα ο αρχηγός τους. Η διαφορά των 50 χιλιάδων προκύπτει από το γεγονός: Όταν ρωτήθηκε τα μετρημένα ήταν 450 χιλιάδες, ενώ υπήρχαν αμέτρητα χρήματα γύρω στις 50 χιλιάδες και το γλέντι δεν είχε τελειώσει.

Τέλος πανηγυριού και η ζωή στο χωριό σιγά — σιγά επανέρχεται στο κανονικό ρυθμό.

Οι μέρες που ακολουθούν είναι πιο ήσυχες τώρα. Προγραμματίζονται αναχωρήσεις. Τα σχολεία ανοίγουν από 1η Σεπτεμβρίου. Οι αφίξεις είναι λιγότερες από τις αναχωρήσεις.

Οι δύο βασικοί συνεταιρισμοί πηγαίνουν για δουλειά στο βουνό.

Και έτσι το χωριό, ο κόσμος... ο ντυνιάς τραβάει... πηγαίνει. —

ΔΩΡΕΑ

ΒΙΤΣΑ: Στη μνήμη του αλησμόνητου σε όλους μας Λεωτέρη Καρέτση, οι οικογένειες Γιώργου Παπά, Γιάννη Παπά και Μαργாரίτας Σαουνάτσου, προσφέρουν στον Εκ. Σύλλογο Βίτσας 5.000 δρχ.

Λίγα περί της τέως «Ελεγχόμενης Κυνηγετικής Περιοχής»

Στο τελευταίο φύλλο του περιοδικού διάβασα ότι διάφοροι Ζαγορίσιοι θέλουν να ξαναγίνει η ελεγχόμενη κυνηγετική περιοχή που προεβλάνε καταργήθηκε για πολιτικούς κυρίως λόγους.

Βέβαια η Ε. Κ. Π. δε θα έσωζε το Ζαγόρι το οποίο δυστυχώς καταρρέει, αλλά θα γινόταν οι δρόμοι και διάφορα άλλα έργα που θα έδειναν εργασία σε μερικούς κατοίκους. Κυρίως όμως δε θα κατεστρέφετο τελείως η πανίδα. Παραπονούνται οι κυνηγοί ότι δε βρίσκουν τίποτα αλλά ας μη ξεχνούν ότι αυτοί πρώτοι ξεσήκωσαν τον κόσμο για να την καταργήσουν.

Νομίζω πρέπει να γίνει προσπάθεια να ξαναγίνει η Ε. Κ. Π. με τα Μεσογειακά προγράμματα της Ε. Ο. Κ.

Το οφθαλμιάτρου

Κ. ΓΕΩΡ. ΒΙΚΑ

και να ξαναγίνουν τα δάση μας από τα ζαρκάδια, τους λαγούς τους φασιανούς και λοιπά κυνήγια. Αν την θέλουν να γίνει ας κινηθούν τα κοινοτικά συμβούλια και οι πολιτιστικοί σύλλογοι Ζαγορίου. Και για να τελειώσω αποφάσισα να ξαναδημοσιευθούν απόψεις μου που δημοσίευσα και παλαιότερα για να μάθουν κυρίως οι νεώτεροι τι ήταν και τι προβλεπτο να γίνει στην περιοχή αυτή.

Η βάσκανος μοίρα και τα συμφέροντα ορισμένων ατόμων, άλλων διαπολιτικούς λόγους και άλλων διαατομικά συμφέροντα εματαιώσαν εκεί κατόπιν παρακλήσεως του προέδρου της Κοινότητας. Είμαι βέβαιος ότι πολλοί εκ των κατοίκων της περιοχής θα μετενόησαν για την κατάργησιν της Ε. Κ. Π. διότι και αυτοί θα εργαζόταν και θα ελάμβαναν το 40 ο/ο των κερδών της Ε. Κ. Π. ως τούτο γίνεται εις Ε. Κ. Π. Κάτω και οι καταστηματαρχαι της περιοχής θα εκδίχον εκ της διακινήσεως των κυνηγών και διαφόρων ατόμων κατά την κυνηγετικήν περίοδον.

Τελικώς κατά την γνώμην μου χάθηκε μια μοναδική ευκαιρία σωστική και αναγεννητική της περιοχής που οι νεώτεροι ύστερα από λίγα χρόνια θα αισθανόμαστε την πικρίαν να βλέπουμε σιγά - σιγά να φθίνει και να ερημώνει η περιοχή.

Τέλος θεωρώ υποχρέωσιν να συγκαταστήσω τον πρόεδρον της Κοινότητος Καστανώνος διότι είχε το θάρρος να ταχθῇ υπέρ της ιδρύσεως παρ' όλην την αντίδρασιν και την πίκαν των άλλων.

Για όσους δεν εξήσαν τα γεγονότα θα επαναλάβω το ιστορικόν της Ε. Κ. Π.

Το κράτος επέλεξε να την αξιοποιήσιν της περιοχής αυτής και ίδρυσε την Ε. Κ. Π. Ζαγορίου εκτάσεως 347.000 χιλ. στρεμμάτων δια της υπ' αριθμ' 115.224 / 5503 της 18 / 12 — 75 αποφάσεως του υφυπουργού Γεωργίας. Επέλεξε δε την πε-

ριοχήν αυτήν διότι, είναι δασωμένη με πολλά νερά, αραιοκατοικημένη με μικράν καλλιέργειαν και πλησίον της πόλεως των Ιωαννίνων.

Δια την εν λόγω περιοχήν συνετάγη και ενεκρίθη προκαταρκτική μελέτη ύψους 250. 000 δραχμών δυνάμει της υπ' αριθμ. 106885/5081 της 5 — 12 — 75 αποφάσεως ως του Υπουργείου Γεωργίας.

Συγκεκριμένως συνετάγη και ενεκρίθησαν 1) οριστική μελέτη τμήματος οδοποιίας ύψους 2. 800.000 δρχ. 2) Οριστική μελέτη οριοθετήσεως της περιοχής ύψους 450.000δρχ. 3) ελέτη κατασκευής μονίμων και προσωρινών κλωβών ευγενών θηραμάτων ύψους 4.900.000 δρχ. 4) Συντάσσονται μελέται οριστικής βελτιώσεως και τεχνικών έργων οδικού δικτύου της περιοχής αυτής ύψους δέκα εκατομμύρια δρχ. 5) μελέται εξωραϊστικών έργων ύψους τέσσερα εκατομμύρια δρχ. 6) προσελήφθησαν 21 θηροφύλακες με μηνιαίας αποδοχοχάς 8.000 δρχ. περίπου και εγένετο πρότασις διορισμού επτέρων 11 απάντων κατοίκων της περιοχής. Μετεφέρθησαν εκ κρατικών εκτροφείων της περιοχής δια θηραμάτων, 4.800 φασιανοί, 1.543 πέρδικες και 662 ορτύκια.

Αι περιπτώσεις δια το έτος 1976 ήσαν 16.200.000 δρχ. δια τα έργα.

Εκ των ανωτέρω έργων οδοποιίας εγένετο 1) Διάνοξιν οδού από Κήπους εις Άγιον Χριστόφορον Φραγκάδων 2) Διάνοξιν οδού από διακλάδωσιν Διοπάμου προς Μονήν Βυσσοκού Κιλκισιάς 3) Από Φραγκάδων προς Καστανώνα 4) Βελτίωσιν των οδών Φλαμπούραριος Καστανώνος.

Τα ανωτέρω έργα έμειναν ημιτε-

λη μετά την κατάργησιν της Ε.Κ.Π. Εκτός των ανωτέρω έργων προβλεπτο η βελτιώσις της οδού από Άγιον Χριστόφορον Φραγκάδων προς Καλωτά, Μανασή, Δικοφρον, κατασκευή εις Καλωτάν 100 κυβικών υδατοδεξαμενών.

Γενικώς προβλεπτο με την ίδρυσιν της Ε. Κ. Π. η εκτέλεσις διαφόρων έργων κοινής ωφελείας ήτοι η κατασκευή οδών, ξενώνων, έργων υδρεύσεως κλπ. με ετήσιαν δαπάνην δραχμών 16 εκατομμυρίων δια των οποίων θα ανήρχετο το βιοτικόν επίπεδον των κατοίκων, εκ των διακινουμένων κυνηγών και άλλων ατόμων, θα παρέχοντο δε εις αυτούς και εργασία δια της εκτέλεσεως των διαφόρων έργων.

Θα υπενθυμίσω δε ότι δια την υπ αριθμ. 7457 / 3358 της 21 — 8 — 75 απάντησιν του Υφυπουργού Γεωργίας και την υπ' αριθμ. 6550 της 21 — 8 — 76 απάντησιν του δασαρχείου Ιωαννίνων δια των οποίων εγνωστοποιείτο εις τας Κοινότητας ότι ουδείς περιορισμός θα υφίστατο ως προς την διακίνησιν των κατοίκων, και ουδείς περιορισμός θα υφίστατο ως προς την ξύλευσιν, βοσκάν και καλλιέργειαν κλπ. εις τους κατοίκους, αι δε ζημίαι εκ των θηραμάτων θα κατεβάλλοντο αμέσως ως το υπ' αριθμ. 453 Προεδρικών Διάταγμα περί ελεγχόμενων κυνηγετικών περιοχών ορίζει.

Παραξενεύτηκα δε που διάβασα «εφημερίδα ότι ο κ. Σπεριγιάννης ένας εκ των πλέον πολεμίων της Ε. Κ. Π. και μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής προτείνει εκτός των άλλων δι' αξιοποίησιν του Ζαγορίου και ίδρυσιν Ε. Κ. Π.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΚΑΙ ΧΑΡΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟ

Δεν θα απαντήσω στο σημειώμασ σου φίλε και συγχωριανέ κ. Ευριπίδη Ντιναλέξη για όσα αράδιασες στην εφημερίδα «Ζαγόρι», επειδή όμως αναφέρεσαι προσωπικά σε μένα και τον ταμία της Ενώσεως κ. Ιωάννην Τζόκαν, αλλά και γενικότερα στο Διοικητικό Συμβούλιο με χιούμορ αλλά και ειρωνία, παίρνοντας σαν αφορμή την σκέψην σου, την όχι καλή διάθεση χρημάτων στην εγκατάστασιν της παιδικής χαράς.

Σου γνωρίζω πως τα χρήματα που διετεθήσαν για έργα στο χωριό μας προέρχονται κατόπιν ενεργειών του Διοικητικού Συμβουλίου, από άλλες πηγές και όχι από συνδρομές των μελών και εδόθησαν για την κατασκευή συγκεκριμένων έργων (όπως καλντερίμι - οστεοφυλάκειο - αίθουσα Λαογραφικής Συλλογής και παιδικής χαράς) όπως και έγινε. Που βλέπεις εσύ το άποιο;

Όσο για τα σοβαρά προβλήματα του χωριού μας (οστεοφυλάκειο - νερό κλπ.) η αδιαφορία που θέλεις να επιρρίψεις στο Διοικητικό Συμβούλιο δεν ευσταθεί, την Αδελφότητα την συγκαροτούν όλοι οι χωριανοί μας και

Αι ανωτέρω έργα έμειναν ημιτε-

λη μετά την κατάργησιν της Ε.Κ.Π. Εκτός των ανωτέρω έργων προβλεπτο η βελτιώσις της οδού από Άγιον Χριστόφορον Φραγκάδων προς Καλωτά, Μανασή, Δικοφρον, κατασκευή εις Καλωτάν 100 κυβικών υδατοδεξαμενών.

Γενικώς προβλεπτο με την ίδρυσιν της Ε. Κ. Π. η εκτέλεσις διαφόρων έργων κοινής ωφελείας ήτοι η κατασκευή οδών, ξενώνων, έργων υδρεύσεως κλπ. με ετήσιαν δαπάνην δραχμών 16 εκατομμυρίων δια των οποίων θα ανήρχετο το βιοτικόν επίπεδον των κατοίκων, εκ των διακινουμένων κυνηγών και άλλων ατόμων, θα παρέχοντο δε εις αυτούς και εργασία δια της εκτέλεσεως των διαφόρων έργων.

Θα υπενθυμίσω δε ότι δια την υπ αριθμ. 7457 / 3358 της 21 — 8 — 75 απάντησιν του Υφυπουργού Γεωργίας και την υπ' αριθμ. 6550 της 21 — 8 — 76 απάντησιν του δασαρχείου Ιωαννίνων δια των οποίων εγνωστοποιείτο εις τας Κοινότητας ότι ουδείς περιορισμός θα υφίστατο ως προς την διακίνησιν των κατοίκων, και ουδείς περιορισμός θα υφίστατο ως προς την ξύλευσιν, βοσκάν και καλλιέργειαν κλπ. εις τους κατοίκους, αι δε ζημίαι εκ των θηραμάτων θα κατεβάλλοντο αμέσως ως το υπ' αριθμ. 453 Προεδρικών Διάταγμα περί ελεγχόμενων κυνηγετικών περιοχών ορίζει.

Παραξενεύτηκα δε που διάβασα «εφημερίδα ότι ο κ. Σπεριγιάννης ένας εκ των πλέον πολεμίων της Ε. Κ. Π. και μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής προτείνει εκτός των άλλων δι' αξιοποίησιν του Ζαγορίου και ίδρυσιν Ε. Κ. Π.

Δεν θα απαντήσω στο σημειώμασ σου φίλε και συγχωριανέ κ. Ευριπίδη Ντιναλέξη για όσα αράδιασες στην εφημερίδα «Ζαγόρι», επειδή όμως αναφέρεσαι προσωπικά σε μένα και τον ταμία της Ενώσεως κ. Ιωάννην Τζόκαν, αλλά και γενικότερα στο Διοικητικό Συμβούλιο με χιούμορ αλλά και ειρωνία, παίρνοντας σαν αφορμή την σκέψην σου, την όχι καλή διάθεση χρημάτων στην εγκατάστασιν της παιδικής χαράς.

Σου γνωρίζω πως τα χρήματα που διετεθήσαν για έργα στο χωριό μας προέρχονται κατόπιν ενεργειών του Διοικητικού Συμβουλίου, από άλλες πηγές και όχι από συνδρομές των μελών και εδόθησαν για την κατασκευή συγκεκριμένων έργων (όπως καλντερίμι - οστεοφυλάκειο - αίθουσα Λαογραφικής Συλλογής και παιδικής χαράς) όπως και έγινε. Που βλέπεις εσύ το άποιο;

Όσο για τα σοβαρά προβλήματα του χωριού μας (οστεοφυλάκειο - νερό κλπ.) η αδιαφορία που θέλεις να επιρρίψεις στο Διοικητικό Συμβούλιο δεν ευσταθεί, την Αδελφότητα την συγκαροτούν όλοι οι χωριανοί μας και

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Προσφορά στη Αδελφότητα Ελαφοτόπου 2.000 από την κ. Βασιλική Καρπούζη Παπακωνσταντίνου εις μνήμην της μητρός της για την συμπλήρωση ενός χρόνου από τον θάνατό της.

Ομοίως ο Μενέλαος Καρπούζης προσέφερε για τους σκοπούς της Αδελφότητας Ελαφοτόπου 2.000 εις μνήμην Γονέων και Αδελφών.

2ο Τελευταίο

Στο Καστράκι θα δούμε να σώζεται σήμερα η σταυροπέστη εκκλησιά της Ευαγγελιστρίας, όπως αναφέρεται παραπάνω. Στα χαλάσματα του νάρθηκα βλέπουμε τοιχογραφίες του δυτικού τοίχου με σπουδαία τέχνη. Από και περνάει κανείς με χαμηλή πόρτα σ' ένα μικρό χώρο που χωρίζεται με ένα ξύλινο τέμπλο. Πάνω από το παράθυρο της νότιας πλευράς υπάρχει γραπτή επιγραφή που μας πληροφορεί ότι είναι αφιερωμένος στη Θεοτόκο. Και απ' έξω από την εκκλησία στη νότια πλευρά της υπάρχει επιγραφή με κεραμίδια που μαρτυρούν ότι η εκκλησία χτίστηκε το 1576. Έξω από την εκκλησία είναι και άλλα ερείπια.

Εδώ κάθε χρόνο εμείς οι Α' - Μηνιώτες κάνουμε το πανηγύρι μας της 25 Μαρτίου και ανοίγουμε τον κύκλο των καλοκαιρινών πανηγυριών όλης της περιοχής.

Κοντά στην Ευαγγελίστρια διακρίνουμε και τα ερείπια του Αγίου Νικολάου μιας άλλης εκκλησίας με τοιχοδομία ίδια περίπου με της Ευαγγελιστρίας, αλλά το σχήμα ήταν διαφορετικό γιατί στα ερείπια ξεχωρίζουν και κομμάτια από μικρές κολώνες.

Παραπέρα κάτω από τα ψηλά

ΑΙΚ. ΠΑΠΑΔΙΩΤΗ

δέντρα η προφορική παράδοση σώζει το όνομα και άλλης εκκλησίας με το όνομα Άγιοι Απόστολοι. Είναι και άλλα λείψανα εκκλησιών γύρω. Οι συγχωριανοί που που έχουν χτήματα εκεί θυμούνται τοπωνυμίες όπως Άγιος Μαθιός, που κοντά του υπήρχε αλώνι με αποθήκες, Αγία Παρασκευή, Άγιος Γεώργιος, και άλλες. Λείψανα εκκλησιών, χαλάσματα σπιτιών, αλώνια, αποθήκες, δεξαμενές, ένα χωριό ερειπωμένο που το όνομά του ίσως ήταν Καστράκι και προσδοκίζουμε τη ζωή του περίπου 300 χρόνια, από το 1576 που ιδρύθηκε η Ευαγγελίστρια ως το 1873.

Πιθανόν το χωριό να βρίσκεται σε διάλυση από το 1760 που το διαδέχεται στα κτήματά του η μονή της Σηληϊώτισσας όπως αναφέρεται στα κτήματα της Μονής.

Έξω από το Κάστρο και δυτικά υπάρχουν τοπωνυμίες στην περιοχή που σίγουρα θυμίζουν την ύπαρξη κάποιων παλιών πόλεων. Έτσι ακούμε την μια περιοχή να την ονομάζουν «στη χώρα» άλλη «παλιόσπιτα» άλλη «μπακαλάκια» άλλη «αλιακαλούβες» και άλλη «χαλάσματα».

Μέσα σ' αυτή την έκταση της πόλης με το όνομα κωμή Άγιος Μηνάς που ήταν μεγάλη και σημαντική και άκμαζε πάρα πολύ την βυζαντινή εποχή υπήρχαν 700 σπίτια όπως αναφέρει ο Λαμπρινός στα «Ζαγορισιανά».

Ακόμα βλέπουμε ότι διαλύθηκε και τή την παράδοση από την αμιατερή σύγκρουση ανάμεσα στους συγγενείς και φίλους των δυο προκρίτων της κυμοπόλης αυτής.

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ

Στη συμπλοκή αυτή σκοτώθηκε ο Γερνής, η γυναίκα του και δυο ανεψίοι του όπως μνημονεύεται στο ακριτικό τραγούδι.

«Κοράσιο ετραγούδσε
πέρδικα, περδικούλα μου,
λέει σ' ένα ψηλό γεφύρι,
γιας Γερνής μ' κόρη μ' γιας,
και το στοχείο του ποταμού
λέει, κι αυτός την άκρα βγήκε.
Κι ένας διαβάτης χουάζε
λέει, που περ' από τη ράχη
— Για πάψε, κόρη μ' τον αγό
λέει, πάψε και το τραγούδι
Για να κινήσ' ο ποταμός
να σμίξει το γιοφύρι
Και το στοχείο του ποταμού
ς τον τόπο του να πάει.

— Αχ δεν αλλάζω τον αγό
λέει να πω άλλο τραγούδι
έχασα κύριον και κυρά
λέει, και δυο πρώτα ξεάδελφια».

Μετά απ' αυτό συνέβαιναν αλληλοσπαράγμοι και φόνοι που οδήγησαν προς την καταστροφή του χωριού μέχρι που προκάλεσαν την επέμβαση Καραμουραττών, για να τηρήσουν την τάξη. Κάποιοι απ' αυτούς συγκέντρωσε τους φίλους και οπαδούς του, επιτέθηκε στην κυμοπόλη και έτσι οι κάτοικοι διασκορπίστηκαν και το χωριό καταστράφηκε.

Οι κάτοικοι, όπως μου διηγούνται σήμερα οι νεοεισέτες στο χωριό, κρύφτηκαν για κάμποσο χρονικό διάστημα και στη συνέχεια έχτισαν το νέο χωριό, υπάρχει σήμερα τοποθεσία νότια του χωριού με το όνομα παλιόσπιτα. Επίσης μερικοί κατέφυγαν στο σημερινό χωριό Κάτω Σουδενά και γιορτάζουν και αυτοί την ημέρα του Αγίου Μηνά.

Μέσα σ' αυτή την περιοχή του Αγίου Μηνά υπήρχαν εκκλησίες όπως η «Μεγάλη Εκκλησία», που μέσα της πιθανόν ήταν ο τάφος του Γερνής. Μάλιστα πολλοί θυμούνται ότι στον τοίχο της «Μεγ. Εκκλησίας» ήταν ζωγραφισμένη η εικόνα του κτήτορα Σταμάτη Γερνής με επίσημη στολή και περικεφαλαία και την έκτισε πριν το 1571 πάνω σ' ένα μαγευτικό λόφο με πολλά δέντρα.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι δεν ήταν δύο γένη, ένα του Σταμάτη και ένα του Γερνής, αλλά δύο κλάδοι της ίδιας οικογένειας, απόγονοι του Σταμάτη Γερνής. Οι συγχωριανοί μου δείχνουν ακόμα και σήμερα που ήταν τα ερείπια του σπιτιού του.

Στον τάφο λοιπόν του Σταμάτη Γερνής βρήκαν οι κάτοικοι του Αγίου Μηνά κεραμίδι με την επιγραφή που οι δυο στιχοί διαβάζονται εύκολα και αναφέρεται στο όνομα του Σταμάτη Γερνής.

Στα χαλάσματα της Μεγάλης Εκκλησίας οι κάτοικοι του Αγίου Μηνά και πάλι στα χαράκωματα των υπερασπιστών του 1940, έχτισαν μια

καινούργια μικρή εκκλησία για να δείξουν στον Προστάτη Άγιο την ευγνωμοσύνη τους που γλύτωσαν από τον Ιταλικό πόλεμο και την κατοχή.

Επίσης υπήρχε και άλλη εκκλησιά με το όνομα «Άγιος Αθανάσιος» που είχε δίπλα της και μια πηγή, το νερό της οποίας ακόμα και σήμερα χρησιμοποιούν οι κάτοικοι του νέου Αγίου Μηνά.

Στα διοικητικά όρια του χωριού, κτισμένη πάλι στο Βοΐδομάτη είναι και η μονή Παναγίας της Σηληϊώτισσας και τη διαχείριση της οποίας έχει σήμερα η κοινότητα της Αρίστης, ύστερα από απόφαση του Πατριαρχείου της Κωνσταντινούπολης.

Η θέση είναι διαλεγμένη όχι μόνο για την επιβλητικότητα και για τη διέξοδο που δίνει το σπήλαιο της σε ώρα κινδύνου αλλά και γιατί είναι στο κέντρο της περιοχής των χωριών, στα οποία προορίζονταν να απλώσει την προστασία της.

Στο έργο του Μάνθου Οικονόμου «Ευεργέτες και δωρητές» αναφέρεται ότι η μονή της Σηληϊώτισσας έδινε για τα σχολεία του χωριού μας 5 λίρες το χρόνο και από το 1878 δώδεκα λίρες και ακόμα κατάλυμα για τους κυβερνητικούς και τους λοιπούς υπαλλήλους.

Η μονή αυτή ξανάφερε στη ζωή των καταδικασμένων από τους Τούρκους Ελληνική παρουσία και ξανάδωσε στους ρωμιούς την αρπαγμένη από Τούρκους και Τουρκαλβανούς γη των πατέρων μας.

Ο Λαμπρινός αναφέρει ότι η αρχική σύσταση της μονής έγινε το 1579 και ολοκληρώθηκε στη μορφή που είναι σήμερα το 1673. Είναι χτισμένη σε ιδιόρρυθμο και μαγευτικό χώρο με πολυδαίδαλη διάταξη του χώρου, καλή μαστορική των τοίχων και σπουδαία τέχνη των τοιχογραφιών και του ξυλόγλυπτου τέμπλου.

Εκτός από τη μονή ο επισκέπτης θα δει το σπήλαιο, τα κελιά, τα κεπήνια του επ'εβλητικού καμπαριού. Στην αυλή κοντά στην είσοδο της μονής υπάρχει κοιμητήριο του Αγίου Μηνά.

Συγκεκριμένα με άλλους πολλούς επισκέπτες την Παρασκευή του Πάσχα για το πανηγύρι που γίνεται με μεγάλη λαμπρότητα και η μέρα από τους συγχωριανούς μου ονομάζεται «αντίπασχος».

Δυτικά του χωριού μας υπάρχει δεινρόφυτος λόφος με το όνομα «Α' - Λιάς» που στην κορυφή του υπήρχε Ιταλικό νεκροταφείο που πρόσφατα οι Ιταλοί ήρθαν και πήραν τα οστά των νεκρών τους.

Πριν κλείσω την αναφορά μου στο μικρό χωριό μου θα αναφέρω μερικά από τα παλιότερα έθιμα που σήμερα άλλα διατηρούνται άλλα όχι

και στοιχεία λαογραφικά.

Και αρχίζουμε από τα έθιμα των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς.

Την παραμονή των Χριστουγέννων οι γυναίκες του χωριού έφτιαχναν εκτός από τα φαγητά τις κολώνες — μικρές κουλούρες — που μας τις έδιναν σε μας τα παιδιά όταν επισκεφτόμασταν τα συγγενικά σπιτία.

Με νοσταλγία θυμάμαι ακόμα τις γλυκιάτες λαλαγγίτες — σπάργανα του Χριστού. — Ήταν ψημένα φύλλα πάνω σε μια πλάκα ίσια διαλεγμένη από το λάκκο με κορύδια και σιρόπι. Λίγοι τις φτιάχνουν σήμερα στο χωριό.

Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς οι νοικοκυρές έφτιαχναν ξεχωριστά για τους τσομπαναραίους μια πίττα και ένα ψωμί.

Ακόμα την παραμονή διάλεγαν ένα χλωρό πουρνάρι και ανήμερα την Πρωτοχρονιά όποιος έκανε ποδαρικό στο σπίτι, τον έβαζαν να καθήσει πάνω λέγοντας το τραγούδι και μετά να το κάψει.

Πρατς - πρατς — τα πουρνάρια
α'ί Βασίλη μ' κυρ - βασίλη
τόσα αρνιά, τόσα κατσίκια...». Δηλ. όσα φύλλα καίγονται τόσα αρνιά και κατσίκια να έχει το σπίτι.

Τα Θεοφάνεια με το αγιασμένο νερό αγίαζαν τα χωράφια και τα αμπέλια. Ακόμη στην εκκλησία πήγαιναν κλωνάρια βρίζας και αλάτι και μετά αγιασμένα το μεν αλάτι έδιναν στα γίδια, τη δε βρίζα έδιναν στα κτήματα για καλή σοδειά.

Από τις αποκριές θυμάμαι την τελευταία Κυριακή τον «Ουφανό» που άναβαν στο κέντρο του χωριού με τα φουντωτά κέδρα και κλαδούρια και το γλέντι γύρω απ' αυτόν μέχρι τη ξημερώματα. Όλοι οι χωριανοί τη μέρα αυτή επισκέπτονταν τα σπιτία όπου τους περίμενε στρωμένο τραπέζι με πίττα και κρασί. Το χαρακτηριστικό γλυκό που έφτιαχναν οι νοικοκυρές ήταν οι νόστιμες «δίπλες» που πάλι βάση ήταν τα φύλλα.

Τα έθιμα του Πάσχα είναι όμοια με τα έθιμα όλου του ελληνικού λαού. Όμως τη Μ. Πέμπτη βράφανε τα αυγά με το «μπακάμι» όπως και σ' όλα τα γύρω χωριά και συνήθιζαν να βάφουν το επάνω μέρος του κεφαλιού και τη ράχη των αρνιών για να τα «μεγαλοσηφτήσουν».

Διατηρείται και στο χωριό μου όπως και στα άλλα χωριά το έθιμο της παπαρούνας. Ένα είδος λιτανείας για να προκαλέσουν βροχή σε εποχές ανομβρίας. Ντύουν με αγγιόχωρτα ώστε να μη διακρίνεται καθόλου ένα παιδί, τριγυρίζει τα σπιτία, κάθε νοικοκυράς τους ρίχνει ένα κανάτι νερό, και τραγουδούν:

«Παπαρούνα περπατεί
το Θεό παρακαλεί
για να βρέξει μια βροχή
για βροχή ψλή - ψιλή
για να γίνουν τα σιτάρια
και της μπαμπής να κριθάρια».

Γιορτές και πανηγύρια έχουμε πολλά στο χωριό. Στις ονομαστικές γιορτές

♦ Συνέχεια στην 9η σελίδα

Αναμνήσεις από το χωριό μου Καλούτα

Ανατολικά από το χωριό μου, ανηφορίζοντας από την άλλη όχθη του ποταμιού όπου βρίσκονταν και τ' αμπέλι μας, απλώνεται ένας ομαλός και καταπράσινος λόφος αμπέλια και δεντράκια. Στην κορυφή αυτουνού του λόφου, μισή ώρα με τρία τέταρτα με τα πόδια από το χωριό βρίσκεται το Μοναστήρι της Παναγίας του Βισκοκού.

Οι παλιότεροι λέγαν ότι στη θέση αυτή ήταν το χωριό Βισκόκ και το μοναστήρι το σημερινό, ήταν η εκκλησία του χωριού. Το χωριό αυτό πιθανότατα θα ερημώθηκε, όπως κι άλλα χωριουδάκια γύρω, κατά την εποχή που η πανούκλα (πανώλη) ρήμαξε την Ευρώπη, κατά τον Μεσαίωνα - πέθαναν λέει τότε κάπου είκοσι εκατομμύρια άνθρωποι στην Ευρώπη - και κείνοι που απόμειναν μαζί με άλλους ρηγμαμένους από άλλα γύρω χωριουδάκια, ήρθαν κι έφκιασαν χωριό εδώ στην Καλούτα γιατί εδώ βρίσκονταν άφθονο αναβρυτικό νερό. Πήρε δε το όνομα το χωριό γιατί ε-

Του Π. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΗ

δώ θα βρίσκονταν τα κτήματα κάποιου Καλούτα. Απομεινάρια από τοιχοφραγμένα σπιτία που απόμειναν στην θέση Νισχωρί, πιο πέρα από τα Κάτω αλώνια προς την κατεύθυνση της Καμιάς (Ανθρακίτης).

Νομίζω πως κάπως έτσι πρέπει να γιναν τα πράγματα. Όχι μόνο από τα τοιχάρια σπιτιών που απόμειναν σκορπισμένα δω κι εκεί, αλλά και από την κτηματική περιουσία του χωριού του Καλούτα. Γιατί προς τα Ριζανά συνορεύει με το χωριό Μπάγια (Κήποι) υπερκεράζοντας τα χωριά Μανασσή και Δίκορφο, στο βουνό δε τα χωράφια της Καλυτάς φθάνουν μέχρι σχεδόν έξω από το χωριό Λυγκάδες.

Λοιπόν στο Μοναστήρι αυτό, στην Παναγία στο Βισκόκ, στις 15 Αυγούστου, χιορτή της Κοίμησης της Θεοτόκου, γινόταν μεγάλο πανηγύρι, συγκεντρώνονταν κι από τα γύρω χωριά. Πήγαιναν με τα φαγητά τους από το απόγευμα της παραμονής 14 Αυγούστου - η μόνα μου έφτιαχνε θυμάμαι ριζόπιτα, που καθώς ήταν με λάδι και χωρίς τυρί (σαρακοστή γαρ) δε μου άρεσε καθόλου - ξενυχτούσαν με γλέντια και χορούς μέχρι το πρωί στις 15 Αυγούστου. Λίγοι με φαλμαδίες στην εκκλησία.

Το πρωί μετά την εκκλησία όσοι είχαν τον τρόπο τους, έπνιγαν τα αρνιά τους στις κρانيές (ένα δασάκι με κρانيές πιο πάνω από τα κτήρια του Μοναστηριού) και συνεχιζόταν το γλέντι.

Το μοναστήρι σώζεται και σήμερα ένα μεγάλο κτίσμα, μάλλον συγκρότημα κτιρίων. Αριστερά του είχε ένα μεγάλο αμπέλι και μπροστά του λίγο πιο πέρα δεξιά το αλώνι. Εμπαινε στην ευρύχωρη πόρτα του Μοναστηριού και βρίσκονταν σ' ένα πλατύ πλακόστρωτο υπόστεγο. Στο υπόστεγο αυτό τις μέρες του πανη-

γυριού, οι πλανόδιοι μικροπωλητές είχαν επεξεσμένη δεξιά - αριστερά την πρμάττα τους.

Θυμάμαι, δεξιά καθώς έμπαινε έβλεπες σωρούς καρπούζια και πεπόνια. Από δω μου αγόραζε κι η μάνα μου η Κυρά Σεβαστή κανένα μικρό καρπουζάκι να μη σκανιάζω (ζηλεύω και στεναχωριέμαι) βλέποντας πάλλα παιδιά να τρώνε. Τα οικονομικά της όμως δεν επέτρεπαν και χουρμποδαλικά και το καρπουζάκι που μ' αγόραζε ήταν μικρούτσικο, άγουρο και πράσινο σαν κολοκύθα. Θυμάμαι με πόσο πικρή ζήλεια έβλεπα τα παιδιά του γιατρού κι άλλων πλουσίων να δαγκώνουν τις πελώριες κατακόκκινες φέτες τους.

Πιο πέρα αριστερά είχε εγκατεστημένες τις σκαφίδες του γεμάτες χαλβάδες ο Πούρλης από το Δίκορφο. Πήγαινα κι εγώ με τη δεκάρα μου κι μουκόβε με το σκεπάρνι του ένα κομμάτι καριδέλιον - είδος μαντολάτο.

Για να φωτίζει, γιατί και μισο' υπόγειο ήταν αλλά και νύχτα, ο κάθε πρμαματευτής είχε κρεμασμένο το λαδοφάναρο του - οι ασετιλίνες μας ήρθαν αργότερα.

Περνούσανε το ευρύχωρο υπόστεγο και βρίσκονταν σε μια ξέφωτη πλακόστρωτη αυλή με δεξιά - αριστερά βεράντες με κάγκελα. Σ' αυτές ξαπλώνονταν στα στρωσίδια τους οι ένοι εργάτες, σχεδόν όλοι τους λακίωτες που δούλευαν στις αγροτικές δουλειές.

Ύστερα περνούσαν άλλο υπόστεγο για να βρεθείς σε άλλο ξέφωτο με βεράντες. Σ' αυτές έμεναν οι Καμιάτες (από την Καμιά).

Ακολουθεί νέο υπόστεγο και βρισκόμαστε στη πλακόστρωτη αυλή μπροστά από την Εκκλησία. Στη μεγάλη αυλή, αριστερά και σε μικρή απόσταση από την εκκλησία βρίσκεται το πηγάδι, γύρω γύρω ένα μικρό στρογγυλό ανώψωμα και στη μέση του όρθιες τέσσερες μεγάλες ορθογώνιες πλάκες από σκούρο σκληρό πέτρωμα (απ' αυτήν την πέτρα είναι χτισμένα και σκεπασμένα τα σπιτία στο Ζαγόρι) δεξαμενές με σιδερένιο στεφάνι και με κρέμαστρο για να κρεμιέται ο κουβάς με την αλυσίδα του. Οι μεγάλες πλάκες έκρυβαν την τρύπα του πηγαδιού, το νερό του δε καθαρότατο και δροσερό.

Στην πρόσοψη της εκκλησίας υψηλό υπόστεγο και στον τοίχο δεξιά κι αριστερά από την είσοδο τοιχογραφίες όχι ελαοχρωματισμένες αλλά σαν σκίτσα, Δεξιά καθώς έμπαινε στην εκκλησία έδειχνε την κόλαση, οι κολασμένοι βουτηγμένοι στη βραστή πύα να βράζουν. Τώρα πως τα κατάφεραν να είναι βουτηγμένοι στη καυτή πύα, να βράζουν αιώνες κι ακόμα να φωνάζουν ! ! ! Αυτό είναι μυστήριο του Θεού μετά των σοφών δεσποτάδων μας, πούλεγε κι ο φουκαράς ο παπάς από το Γράμμενο.

Δίπλα στο πηγάδι, θυμάμαι τον αγαθό Παπαδημήτρη, καθιστον στην καρέκλα πίσω από τον ξύλινο πάγκο τούλεγες για να μνημονεύσει, τα γυαλιά του χαμηλά στη μύτη του, το κεφάλι λίγο σκυμμένο στα χαρτιά του να σε κυττάζει με τα μάτια τεντωμένα πάνω από τα γυαλιά του.

Στην ευρύχωρη αυτή αυλή, δεξιά κι αριστερά ήταν ευρύχωρες βεράντες, οι κρεβάτες που λέγαμε, η δεξιά της εκκλησίας είχε κάγκελα, η αριστερά της σανίδωμα με παράθυρα. Στο βάθος κάθε βεράντας υπήρχαν δωμάτια που μερικά απ' αυτά είχαν ευτρεπίσει πλούσιες οικογένειες του χωριού, δώρο στην Παναγία για τη θεραπεία κάποιου συγγενικού τους προσώπου. Κι' άκουγες, ο νοντάς (δωμάτιο) του Τενέ ή του Θανασσού λα κ. α.

Θυμάμαι, ήμουν δεν ήμουν στην πρώτη του δημοτικού, που μ' έφερε η κα'ύμενη η μάνα μου, καθάλα στο μουλάρει μας από το χωριό στη Παναγιά, θα έκανε αλουχτιά (ολονυχτία) στην εκκλησία για να γίνει καλά. Μικρός ήμουν αρρωστήρας, δεν περνούσε παιδική αρρώστια από το χωριό που να μη την περάσω κι εγώ. Ήταν βράδακι κι απόβροχο καθώς περνούσαμε κι είχε σουρουπούσει για καλά. Καθώς πήγαμε στο δωμάτιο κι' έλεισαν παράθυρα και ξυλίνα παραθυρόφυλλα απ' έξω, πιάνε ξαφνικό μπουρνί, αέρας, ψιλή βροχή και ψιλό χαλάζι - σιούγκραβο το λέγαμε - να μουκρίζει ο αέρας να χτυπάει τα ξύλινα παραθυρόφυλλα σαν νάρηχαν πετραδάκια. Κι' εγώ τρύπωνα πιο βαθιά στα παπλωμάτα.

Οι πλατείες αυτές βεράντες προορίζονταν για τους Καλούτατες. Με τη σειρά του καθώς έφθανε ο καθένας, έστρωνε τα στρωσίδια του, η κάθε οικογένεια ενικό και αναπαύονταν ή έτρωγαν το δείπνο τους. Η άλλη βεράντα η τρίτη, η απέναντι από την εκκλησία προορίζονταν για τους Μανασιώτες.

Κάτω από τη βεράντα της Μανασής ήταν το μεγείριο του Μοναστηριού κι' έξω από την πόρτα του, δίπλα, βρίσκονταν ένα μεγάλο βαρέλι γεμάτο κρασί. Ήταν του Μοναστηριού και κάποιος από το προσωπικό βρίσκονταν εκεί και πουλούσε σ' όποιον ήθελε.

Ύστερα από τον εσωτερικό κι' αφού συγκεντρώνονταν όλοι κι' άπλωναν κάτω τα πιάτα και τα σαγάνια τους, έρχονταν ο καλόγερος, αλλά διαχειριστής της περιουσίας του Μοναστηριού, τότε ήταν ο μπάρμπα Νότης, καταγωγής του η Λάκα Σούλι με τους βοηθούς του, έχω στα μάτια μου, με τα κοντοβράκια τους και τις ψηλές άσπρες κάλτσες, εύχονταν σ' όλους και του χρόνου και έβαζαν σε κάθε πιάτο από μια μεγάλη καταρόλα από μια μεγάλη κουτάλα σούπα φασόλια με σκορδαλιά, δώρο του Μοναστηριού. Τη θυμάμαι τη φασολάδα κείνη με το σκο-

ρδοζυδο, ήταν νοστιμότατη. Τα φασόλια γίνονται νοστιμότατη σούπα, όταν βράζονται μεγάλη ποσότητα σ' ένα καζάνι όπως στον στρατό. Και νοστιμότερα ακόμα όταν βράζονται σε πλινο τσουκάλι δίπλα στη θράκα σιγά σιγά.

Μετά το φαγητό άρχισε στην αυλή ο χορός και βαστούσε μέχρις αργά το πρωί.

Θυμάμαι πόσο γλυκά γλυκά κοιμούνταν τότε στο στρώσιό μου, με νανούριζε το τραγούδι των γυφτών και τα βιολιά τους. Οργανοπαίχτες στο Ζαγόρι, αλλά και σ' όλη την Ήπειρο νομίζω, ήταν όλοι γύφτοι. Οι ντόπιοι το θεωρούσαν υποτιμητικό να παίζουν μουσικό όργανο και μάλλον επαγγελματικά.

Εδώ θυμήθηκα την κα'ύμενη την μάνα μου την Κυρά Σεβαστή. Έστειλαν το γιό μου τον Τάση, μικρόν μαθητή τότε στο Ωδείο στα Γιάννινα και μάθαινε βιολί και τον παρακολουθούσα πως προχωρεί. Και μια μέρα η Κυρά Σεβαστή: Γιατί το παιδίεις (κουράεις) το παιδί με το ωδείο; βιολιζή θα το κάνουμε; Θέλω να παίζει και της λέω: — Γιατί, βρε μητέρα; Άσχημο είναι; Θα μάθει καλά το βιολί του, θα βρούμε κι' έναν να παίζει καλό κλαρίνο, έναν με λαούτο κι' άλλον με ντέφι, θα φτιάξουν έναν καλόν τα'ίφει, θα παίζουν στους γάμους και τα πανηγύρια και θα βγαίνουν και παράδες.

Κι η κα'ύμενη χαμογελώντας, καταλάβαινε ότι αστειεύομαι: — Σα δε ντρέπεσαι !

Το χορό τον άρχισε κάποιος από τους προύχοντες, συνέχεια οι άνδρες που τελείωναν γρήγορα και συνεχιζαν οι γυναίκες όλη τη νύχτα, μέχρι αργά το πρωί. Για να μη γίνονταν παρεξηγήσεις ποιά θα χορεύει πριν και ποιά μετά, κρατούσαν σειρά, ανάλογα με την χρονολογία που είχε παντρευτεί η κάθε μια, οι πιο νεότερες τελειούσαν. Και κρατούσαν τον κανόνα αυτόν σε νόμο.

Μούλεγε η μόνα μου ότι κάποια χρονιά ο παπούς μου ο Μπαρμπαγιάννης έβαλε τις φωνάρες του, γιατί ενώ αυτός είχε σφάζει το αρνί κι' έπρεπε να το τακτοποιήσουν να το πηθούν στις κρانيές, αυτή εξακολούθουσε να χορεύει ακόμα, τότε είχε έρθει η σειρά της, ήταν η κα'ύμενη νιπαντήρη. (Που να νιώσουν οι γέροι τις λαχτάρες των νέων ! !)

Είχε δικαιοσ ο παπούς, μούλεγε αργότερα κι' ως την είχε στενοχωρήσει φωνάζοντας μπροστά στον κόσμο.

Οι ξένοι που δούλευαν στο χωριό, οι Λακίωτες, αυτοί γλεντούσαν στη δική τους κρεβάτα, την πρώτη μετά την είσοδο του Μοναστηριού. Ήταν νόστιμο να τους βλέπεις πως γλεντούσαν. Μ' έπαιρνε η Ευλογία του Σιόλου και πηγαίναμε στην κρεβάτα τους.

Η Ευλογία, όνομα και πράμα ευλογία, ήταν πολύ νόστιμη χορσάμα, τη φασολάδα κείνη με το σκο-

♦ Συνέχεια στη 14η σελίδα

ΚΩΣΤΑ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

ΒΟΤΑΝΙΚΗ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΑΤΣΝΙΑ

Με το λαϊκό αυτό το όνομα είναι γνωστό στο χωριό μας το αγκαθερό φυτό που σε πολλά άλλα μέρη λέγεται «βάτος» - ο βάτος (βάτους κι αγκάθια πάτησα Βασίλω μου... ή και «βάτο» πληθ. τα θάτα. Απαντάει αυτό σε μεγάλη αφθονία στα χαλάρματα του χωριού όπου απλώνεται πάνω στις πέτρες στις άκρες από τους δρόμους στις άκρες από τους κήπους από τα αμπέλια και τα χωράφια στις ρεματιές κ.λπ. Θεωρείται αυτό πολύ επιζήμιο φυτό για τις καλλιέργειες. Για το λόγο αυτό οι άνθρωποι καταβάλουν προσπάθεια για να εξολοθρεύουν (ξεπατώσουν) τις θάτσινες από τα κτήματά τους χωρίς να το ικατορθώνουν εύκολα αυτό το πράγμα γιατί είναι πολύ δύσκολο. Πολλαπλασιάζεται καταπληκτικά με μοσχεύματα. Ένα κομματάκι από χλωρή θάτσινια να πέσει στη γη είναι ικανό σε λίγον καιρό να αποτελέσει καινούργια συστάδα από θάτσινες. Όταν είναι πολλές θάτσινες μπλεγμένες μεταξύ τους πυκνά τότε το σύμπλεγμα αυτό λέγεται «πλοκός». Το ένα μοναχό κλωνάρι από το φυτό αυτό λέγεται και «θατσούνι» πολλά δε κλωνιά μαζί λέγονται «θατσούνια». Αποτελούν αυτές πολύ καλό φυσικό φράχτη αλλά και κομμένες πολλές φορές και μεταφερμένες απ' αλλού χρησιμοποιούνται για φράξιμο των κτημάτων. Πρόκειται για θάμνο κάπως ιδιόρρυθμο. Δε σχηματίζει κορμό. Από το έδαφος φυτρώνουν τις περισσότερες φορές πολλά μαζί φυτά. Στο κορμί από κάθε φυτό που έχει χόντρος σαν το μολυβοκόντυλο ως το μικρό ανθρώπινο δάχτυλο θγαίνουν κατά διαστήματα από δυο ως δέκα πόντους αρκετά και δυνατά αγκάθια με πολύ λεπτές και σουθλερές μύτες. Αυτά τα αγκάθια εμποδίζουν τα ανθρώπινα χέρια να τις πιάνουν άφοβα και χωρίς δυσάρεστες συνέπειες. Τα μακρυά θλαστάρια του φυτού αυτού που δε σχηματίζει κορμό και φυτρώνουν σχεδόν όλα από τη γη έχουν σχήμα καμπυλωτό και είναι πολύ μακρυά (από 1 - 3, 4 ή και περισσότερα μέτρα) δεν μπορούν να σταθούν όρθια αλλά σέρνονται πολλές φορές στο έδαφος ή καθυλακεύουν το ένα το άλλο. Σχηματίζουν όπως λέμε συστάδα, δηλ. πλοκό. Ως προς αυτό το ζήτημα παρουσιάζεται σαν θάμνος ιδιόμορφος. Ανήκει στα φυλλοβόλα, αν και κατά τη διάρκεια του χειμώνα παραμένουν στους θλαστούς του και μερικά φυλλαράκια του πράσινα. Κατά το Μάρτη ή τον Απρίλη μήνα θγαίνει τα καινούργια του φύλλα. Η θάτσινια ανθίζει από τον Ιούνιο και πέρα σ'λη τη διάρκεια του καλοκαιριού. Τα λουλούδια της είναι αρκετά χαριτωμένα και έχουν πέταλα λιγάκι ροδόχροα. Από τα τέλη του Αυγούστου μήνα και σ' όλη τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου και του Οκτώβρη ωριμάζουν οι καρποί της. Αρχικά κοκκινίζουν για να πάρουν κατόπι μαύρο χρώμα. Το σχήμα του καρπού είναι στρογγυλό και το μέγεθός του σαν μέτριο κεράσι. Αποτελείται από πολλά μικρά σαρκώδη τμήματα μέσα στα οποία θρσκειται στο καθένα κι ένας μικρός σπόρος. Μοιάζουν καταπληκτικά οι καρποί της σαν τα μαύρα σκάμια (μούρα). Τον καρπό αυτόν στο χωριό μας τον λένε «αμούρες» Μερικοί τον λένε και «θατόμουρα». Όταν είναι ώριμος ο καρπός της θάτσινιας είναι πολύ γλυκός και έχει μια πολύ ευχάριστη γεύση. Τρώγεται με μεγάλη ευχαρίστηση από τα παιδιά αλλά και από μεγάλα άτομα. Όταν οι «αμούρες» δεν είναι αρκετά ώριμες τότε δεν τρώγονται με ευχαρίστηση γιατί είναι λιγάκι υπόξιες.

Το φυτό αυτό χρησιμοποιείται από τους κατοίκους του χωριού για φαρμακευτικούς σκοπούς σε διάφορες περιπτώσεις. Μερικοί σκάθουν στη γη και θγαίνουν ρίζες από θάτσινια. Τις καθαρίζουν και τις πλένουν καλά και κατόπιν τις

θράζουν για αρκετή ώρα. Από το αφέψημα αυτό πίνουν νηιστικοί τρία ποτήρια της ιρακής κάθε μέρα πρώτ' μεσημέρι, θράδου. Παραδέχονται πως με τον τρόπο αυτόν ελαττώνεται η αρτηριακή πίεση. Δεν είμαι σε θέση να θεδαιώσω τίποτε για το αποτέλεσμα από την ενέργεια αυτή. Μερικοί πάλι κάνουν και κάτι άλλο με το φυτό αυτό. Παίρνουν χλωρά φύλλα θάτσινιας και τα τοποθετούν πάνω σε πληγή για να μαλακώσει αυτή και να θρέψει. Υπάρχουν όμως και μερικοί που δεν τα θάζουν ωμά, αλλά τα θράζουν πρώτα και ύστερα τα τοποθετούν πάνω στην πληγή.

Όταν παρατηρούν οι γυναίκες στο χωριό πως κάποιο ζώο, γίδι ή πρόβατο, υποφέρει από διάρροια, δηλαδή «τσιλιέται» τότε για να σταματήσει το «κακό», παίρνουν φύλλα θάτσινιας και τα θράζουν με νερό ή και με κρασί της πιο πολλές φορές και από το αφέψημα αυτό ποτίζουν το άρρωστο ζώο, ρίχνοντας στο στόμα του 2 ή 3 κουτάλια του φαγητού. Έτσι λένε πως σταματάει ο «τσέρλος».

Κατά το Σεπτέμβριο μήνα οι γυναίκες του χωριού με καρπούς της θάτσινιας (αμούρες) ώριμες παρασκευάζουν ένα ωραίο σπιτικό ποτό. Βάζουν σ'ένα μπουκάλι, μεγαλούτσικο βέβαια, κάμποσο τσίπουρο, όχι πολύ δυνατό, μέσα σανό ρίχνουν αρκετές αμούρες φροντίζοντας να σκεπαστούν αυτές από το υγρό. Αυτές μένοντας μέσα στο τσίπουρο για κάμποσον καιρό, παθαίνουν κάποια ζύμωση. Το υγρό παίρνει ένα



θαυμάσιο σκούρο χρώμα και θαυμάσια γεύση. Γίνεται ένα είδος λικέρ πολύ παράξενο ποτό πολυτελείας. Μοιάζει αρκετά στη γεύση του με το «Βερμούτ», αλλά με χρώμα κάπως διαφορετικό. Διαφέρει αυτό το ποτό το ένα από το άλλο, ανάλογα με το τσίπουρο που θα χρησιμοποιηθεί και ανάλογα με το ποσό του καρπού της θάτσινιας που θα ριχτεί μέσα στο τσίπουρο.

Όταν θέλουν να παραστήσουν τη φτώχεια και τη γούνια, που επικρατεί σε κάποιο σπίτι και μάλιστα την κενότητα του σε σπιτικά ρούχα και έπιπλα, δηλαδή ρουχισμό και στρωσίδια, λένε: «Βατσινιά να τραθήξεις σ' αυτό το σπίτι δεν θα σκαλώσει».

Επειδή πολλαπλασιάζεται πολύ εύκολα, όπως γράφηκε παραπάνω, ώστε ένα κομματάκι φυτού να πέσει στη γη, θγαίνει γρήγορα ρίζα, λένε για τα φυτά που πολλαπλασιάζονται εύκολα: «Αυτό πιάνεται σαν η θάτσινια».

Παραδέχονται πως όπου φυτρώνουν οι θάτσινες εκεί το έδαφος είναι πολύ γόνιμο. Και για το λόγο αυτό λένε τα εξής:

Ηύρες φτέρα (σιούκου) κι φεύγα,

Ηύθρις θάτο κάτσε και θγάλτο

Η θάτσινια είναι φυτό δικτυλήδονο. Ανήκει στην οικογένεια ROSACEAE και στο γένος της οικογένειας που λέγεται RUBUS. Η θάτσινια αυτή που περιγράφηκε πιο πάνω και που κάνει τον καρπό «αμούρες», λέγεται επιστημονικά RUBUS FRUTICOSUS. Πέρα όμως απ' αυτό το είδος υπάρχουν στην περιοχή του χωριού μας, ιδιαίτερα στις δασικές

Σύγχρονη Μονάδα στο Καβαλάρι

Αναδημοσιεύτηκε από την εφημερίδα «Το Νέο» ρεπορτάζ των δημοσιογράφων κ. Α. Δημάκα και Δ. Τζαθα που φέρνουν στη δημοσιότητα σημαντική απόφαση δώδεκα νέων της κοινότητας Καβαλαρίου. Πιστεύουμε στη σοβαρότητα της απόφασης και των στόχων και χαίρετιζουμε το γεγονός σαν ένα πρώτο μεγάλο και ελπιδοφόρο μήνυμα για το ξαναζωντανισμό της περιοχής μας.

Δώδεκα άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι νέοι αποφάσισαν να επενδύσουν τα ονείρα τους με τα χρήματα της Πολιτείας. Πριν μερικές εβδομάδες «εχτύπησαν την πόρτα της Πολιτείας, για να ζητήσουν, όχι επιδόματα και ελεημοσύνη, αλλά τη συμπαράσταση της για να δημιουργήσουν μια σύγχρονη κτηνοτροφική μονάδα στο εγκαταλειμμένο χωριό τους το Καβαλάρι Ιωαννίνων.

Η επιτροπή έγκρισης επενδύσεων του νόμου 1262/82 του νομού Ιωαννίνων ενέκρινε τη μελέτη, για σύσταση συνεταιρισμού είχαν υποβάλει οι νέοι και τους χορήγησε:

● Δωρεάν επιδότηση ύψους 31,61 εκατομμυρίων δραχμών, και

● Μακροχρόνιο δάνειο (από την Αγροτική Τράπεζα) ύψους 19,63 εκατομμυρίων δραχμών!

Με τα χρήματα αυτά, μαζί με άλλα 6,33 εκατ. δραχμές «ίδια συμμετοχή» (σ' αυτά περιλαμβάνεται η αξία του οικοπέδου που τους δώρισε η κοινότητα και η προσωπική εργασία που θα προσφέρουν), οι νέοι θα αρχίσουν να φτιάχνουν (περίπου σε δύο μήνες) μια κτηνοτροφική μονάδα με 200 αγελάδες ράτσας, σύγχρονα μηχανήματα, φορτηγά, ενώ παράλληλα θα καλλιεργούν μόνοι τους χωράφια που νοίκιασαν για να παράγουν τις απαιτούμενες ζωτροφές.

Η κατεύθυνση της επένδυσης θα είναι η παραγωγή κρέατος μόσχου και βοειδών σε «ημερησιακό σύστημα» (το χειμώνα στις εγκαταστάσεις και την άνοιξη και το καλοκαίρι με ελεύθερη βοσκή). Η παραγωγή εκτιμούν ότι θα ανέρχονται σε 50 περίπου τόνους κρέατος, το οποίο θα δια

κρίνεται στην τοπική αγορά και στο κατάστημα πώλησης της Ένωσης Γεωργικών Συνεταιρισμών που υπάρχει στα Γιάννενα.

«Στραφήκαμε προς την κτηνοτροφία στο χωριό, όχι μόνο σαν ποιότητα ζωής αλλά, κυρίως επειδή η ανεργία όσο πάει και σημαδεύει περισσότερο τους νέους», είπε στα «ΝΕΑ» ο πρόεδρος του συνεταιρισμού νέων Άγιος Καραβασίλης, 23 χρονών.

Εμπνευσμένοι από τα προγράμματα του υπουργείου Νέας Γενιάς και τη συνεταιριστική ιδέα, έψαξαν και τελικά κατόρθωσαν να βρουν μια περιοχή στο χωριό απ' όπου κατάγονται και η οποία προσφέρεται για κτηνοτροφία.

«ΜΑΣ ΒΟΗΘΗΣΑΝ»

«Πρόκειται για χιλιάδες στρέμματα στο όρος Μπισκέλι που χρόνια τώρα μένουν ανεκμετάλλευτα. Η ιδέα ριχτηκε στις αρχές του '85, συνεχίζει ο κ. Καραβασίλης. Φτιάξαμε τον συνεταιρισμό. Ο νομάρχης κ. Μπρακατσούλας μας ενθάρυνε. Οι συγχωριανοί μας στην αρχή μας είδαν με δυσπιστία. Όταν όμως είδαν ότι η Νομαρχία μας πήρε στα σοβαρά και άρχισε να στέλνει ειδικούς και το πράγμα να κωλάνει, μας αγκάλιασαν. Η βοήθειά τους ήταν πάρα πολύ σημαντική».

Το κοινοτικό συμβούλιο με ομόφωνη απόφαση τους δώρισε ένα μεγάλο οικόπεδο (27 στρέμματα) για τις βασικές εγκαταστάσεις. Χωριανοί που είχαν κτήματα ανεκμετάλλευτα τους τα νοίκιασαν. Με την επένδυση, όπως υπολογίζουν θα έχουν ο καθένας 1 εκατομμύριο δρχ. κέρδη τον πρώτο χρόνο, — θα αναπτυχθεί ο αγροτικός τομέας, θ' αυξηθεί το εθνικό προϊόν θα ελαχιστοποιηθούν οι εισαγωγές και θα αξιοποιηθούν τα παρατημένα χωράφια και οι βοσκοτόποι ενός τμήματος του Ζαγοριού.

«Το σπουδαιότερο, όμως, λέει ο κ. Καραβασίλης είναι ότι θα στείλουμε ένα μήνυμα σ' όλους τους νέους της χώρας, απ' το μικρό χωριό μας. Είναι μια πρόταση στους συνομηλίκους μας που για διάφορους λόγους πέρασαν στην αμφισβήτηση και την απογοήτευση: να πάρουμε εμείς οι νέοι

στα χέρια μας, μέσα από τους θεσμούς, το δικαίωμα για ζωή, για πρωτοβουλία, για απασχόληση και για πολιτισμό...

Το δικαίωμα για αυτοδιαχείριση. Το δικαίωμα να γίνουμε υπεύθυνα άτομα, να ζούμε χωρίς υποτέλεια και εξάρτηση είτε αυτή προέρχεται από την οικογένεια είτε από την κοινωνία...

Οι περισσότεροι από τους νέους είναι άνεργοι ή ετεροαπασχολούμενοι η ευκαιρία απασχολούμενοι. Αρκεί να ζουν στα Γιάννενα και την Αθήνα.

«Θα γυρίσουμε στο χωριό μας», λένε. Θα δώσουμε ζωή στα χωράφια στα λαγκάδια και τις πλαγιές που «σηδεψαν τις παιδικές μας μνήμες».

ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ

Την ομάδα αποτελούν, εκτός από τον 23χρονο πρόεδρο τους Άγι Καραβασίλη, οι Βασίλης Θάνος, 28 χρονών, Νίκος Τόσκας (24), Κώστας Σιαχολέβας (22), Γιάννης Τόσκας (27), Κώστας Σιαφάκας (23), Χαρίλαος Δόβας (22), Δημήτρης Κολιός (29), Αντώνης Φλασκάκης (34), Βασίλης Λαγκαδής (32), Παναγιώτης Δόβας (33), και Αναστάσιος Καλαφάτης (34).

Ας δούμε όμως που στηρίζουν την προσπάθειά τους οι νέοι αυτοί:

● Όλοι τους είναι δεμένοι με το χωριό τους και γνωρίζουν γεωργική κτηνοτροφικές δουλειές, ενώ δύο γνωρίζουν και μηχανοκαλλιέργεια.

● Οι περισσότεροι είναι τελειόφοιτοι γυμνασίου και μέλη του δασικού συνεταιρισμού.

● Υπάρχει αρκετά καλή υποδομή στο χωριό αλλά και στις γύρω κοινότητες σ' ότι αφορά αγροτικούς δρόμους.

● Υπάρχουν πολλές πηγές στο βουνό Μπισκέλι που (με κάποια έργα ακόμα), μπορούν να ποτίσουν περισσότερες από 2.000 αγελάδες.

● Για τις καλλιέργειες ζωτροφών υπάρχει ο κάμπος Καβαλαρίου με τον Ζαγορίσιο ποταμό, που μπορεί να τον ποτίσει ολόκληρο.

● Άλλα 3.000 στρέμματα ενώ στη θέση Αζάνιες και Χρυσή υπάρχει δεξαμενή που έγινε το 1982.

Κι' ακόμα:

«Πολιτιστικά και κοινωνικά μας βοηθάει και μας δίνει έργο για να μην φύγουμε απ' το χωριό η ίδρυση του Γυμνασίου Μηλιωτών το 1984», λέει ο νεαρός πρόεδρος, και συνεχίζει: «Επιστημονικά θα μας βοηθήσει το κτηνιατρείο που έγινε φέτος καθώς και το ότι γίνεται ήδη κρατικό εργοστάσιο ζωτροφών (ΕΑΒΙΖ) ενώ υπάρχει η κρατική «ΗΠΕΙΡΟΣ» και η Ένωση Συνταξιών που θα γίνουν μέλος της».

Στο Καβαλάρι Ζαγοριού, 36 χιλιόμετρα από τα Γιάννενα και 500 από την Αθήνα φαίνεται ότι οι νέοι προσαποθούν. Και τα καταφέρνουν. «... αλλά με σοβαρότητα εργατικότητα και εμπιστοσύνη. Εμείς πιστεύουμε πως θα πετύχουμε...».

ΑΓΙΟΣ ΜΗΝΑΣ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 6η ΣΕΛΑ

ορτές αυτού που γιορτάζει πρέπει οπωσδήποτε να πάει εκκλησία για να του βγάλουν το δίσκο. Με ένα ματσάκι λουλούδια με την εικόνα της Παναγίας στο δίσκο, ο επιτροπός του εύχεται «χρόνια πολλά» και «αίγιος αφού θα ασπαστεί θα ρίξει νόμισμα».

Μετά την λειτουργία όλοι οι άντρες θα πάνε σ' όλους που γιορτάζουν. Ενώ οι γυναίκες θα κάνουν επισκέψεις το απόγευμα. Οι μόνοι άντρες που κάνουν επίσκεψη το απόγευμα είναι οι σομπαναραίοι.

Εκτός από τις συνηθισμένες γιορτές έχουμε τις οικογενειακές γιορτές οι οικογενειακά πανηγύρια, που τα παλιότερα χρόνια τα σπιτικά είχαν τον προστάτη Άγιο.

Έτσι του Αγίου Νικολάου γιορτάζαν τα «Μπακολάτικα» όπως έλεγαν, του Αγίου Σπυρίδωνα τα «Σπυρίτικα» και του Αγίου Αθανασίου τα «Κολακιάτικα» οικογένειες που είχαν κοινή στέγη.

Στις γιορτές αυτές γινόταν κοινά γεύματα για όλους τους χωριανούς από τα σπιτικά που γιορτάζαν που ονομάζονταν «αζαφτίνα».

Κοινοτικά πανηγύρια είναι του Αγίου Μηνά και του Ευαγγελισμού, που δίνουν ζωή στο χωριό ακόμα και σήμερα, κυρίως το δεύτερο όπως ανέφερα και παραπάνω.

Όλοι λαβαίνουν μέρος στο χορό, έρχονται στο μεσοχώρι γιορτάζοντας ντυμένοι και προηγούνται οι ξένοι επισκέπτες που φιλοξενούνται ή που ήρθαν να τιμήσουν το πανηγύρι.

Σήμερα στο χωριό έχουν μείνει λίγοι νέοι και γέροι γονείς, γιατί οι νέοι έχουν ακολουθήσει το παράδειγμα των παλαιότερων και ξενιτεύονται.

Όπως όμως συμβαίνει με όλους τους ξενιτευμένους και όσοι είναι κοντά συχνά πυκνά γιορτές πανηγύρια ξαναγεννάν στο χωριό, αλλά και από μακριά το φροντίζουν και το λατρεύουν.

Ο Άγιος Μηνάς αποτελεί ξεχωριστή κοινότητα και το 1980 έχει συσταθεί μορφωτικός σύλλογος για να μεριμνήσει και να προωθήσει πολλές από τις ανάγκες του χωριού που δεν είναι και λίγες.

Βέβαια σήμερα οι νέοι εγκαταλείπουν το χωριό και συγκεντρώνονται κατά το μεγαλύτερο μέρος στην πρωτεύουσα. Αυτό το φαινόμενο που δικαιολογείται για τ' άλλα χωριά του Ζαγοριού, για τον Άγιο Μηνά φαίνεται ανεξήγητο, γιατί όπως είπα είναι ένας τόπος που μπορεί άνετα να προσφέρει όλα εκείνα τα απαραίτητα για τη συντήρηση πολύ περισσότερων κατοίκων. Ο ήμερος τόπος με τα χωράφια ολόγυρα απ' το χωριό, οι καταπράσινες ραχούλες με τις απαλές γραμμές, ε-ξαιρετές για τη βοσκή, ποιο κάτω το ποτάμι μ' έναν ήλιο αβασιλεύτο, κάνουν το χωριό τόσο ευχάριστο για μια ζωή που πολλά άλλα χωριά θα τη ζήλευαν.

Νέα από το Βρυσόχωρι

Το Βρυσόχωρι το, Βορειοδυτικό και πιο απομακρυσμένο αυτό χωριό του Ζαγορίου, πολλά χρόνια έχει τα λαμπωθεί από την άθλια κατάσταση του οδικού επιπορευτικού δικτύου, από το Σκαμνέλι και πέρα, σε απόσταση 25 χιλιομέτρων. Τώρα κάπως έχει βελτιωθεί ο δρόμος, εκτός από ορισμένα σημεία στα οποία «φυτευ-τίζ» πέτρες προβάλλουν τις μύτες τους και αποτελούν κίνδυνο για τα αυτοκίνητα. Το παλαιό καλοκαίρι έγινε επέκταση της ασφαλτοστρώσης κατά 2,5 χιλιόμετρα. Πολύ μικρή φυσικά, η βελτίωση, αλλά ελπίζουμε να συνεχιστεί και να φτάσει τουλάχιστον ως το Γυφτοκάμφο φέτος, αφού πρόκειται για έναν από τους πιο παραγωγικούς και αποδοτικούς δρόμους του Νομού. Μέσω αυτού του δρόμου διακινούνται δεκάδες χιλιάδες κυβικά μέτρα ξυλείας το χρόνο και το Δημόσιο Ταμείο εισπράττει δεκάδες εκατομμύρια από την αξία τους. Ας ελπίσουμε ότι η μέριμνα της Νομαρχίας θα στραφεί ενεργώς για επισκευή και συντήρηση της. Η εκκλησιαστική και ερανική επιτροπή κινούνται προς κάθε κατεύθυνση για να προκαλέσουν το έμπρακτο ενδιαφέρον των αρμοδίων, αλλά εισπράττουν μόνον υποσχέσεις. Ας ευχηθούμε το νέο έτος 1986 να αποδειχθεί πιο αποδοτικό.

Το ημερολόγιο το κοσμούν πέντε ωραίες φωτογραφίες από το εξωτερικό και το εσωτερικό του Ναού που δίνουν μια ιδέα της μεγαλοσύνης του, της ομορφιάς του και της μεγαλοσύνης που εννείει, όταν ήταν σε θέση να λειτουργεί. Τώρα από το φόβο κατάρρευσης, απαγορεύεται κάθε ιεροπραξία. Επιμελημένο και πολύ εμφανισίμο το ημερολόγιο, αποτελεί και δείγμα της ευθύνης και της σοβαρότητας με την οποία το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου χειρίζεται τα θέματα που το απασχολούν.

Μας έχει συνηθίσει, άλλωστε, να περιμένουμε πάντα κάτι καλό και ωραίο από τις δραστηριότητές του. Απόδειξη προγραμματισμού, μεθοδικότητας και συντονισμού ενεργειών ήταν και η διεξαγωγή των χορευτικών εκδηλώσεων της 10ης Αυγούστου 1985, που περατώθηκαν με πλήρη επιτυχία και άφησαν αγαθές εντυπώσεις στους πολυπληθείς επισκέπτες από το Ζαγόρι. Και πρέπει να αναφερθούν μερικά από τα έργα του Συλλόγου, που εξωραίζουν κεντρικούς χώρους του χωριού. Οι τρεις καλλι-ροές βρύσες κατά μήκος του κεντρικού δρόμου. Η πλατεία χοροστασί-ου με την παραδοσιακή σκεπαστή βρύση με τις τρεις ορειχάλκινους κρονοί, που αναπαλαιώθηκε και πήρε την σωστή παραδοσιακή μορφή της. Η μετασκευή της αίδουσας του Νηπιαγωγείου σε αίδουσα συγγενών, τρωσέως των μελών, που έγινε με αίσθηση του ωραίου και αισθημα-σεβασμού προς τις παραδοσιακές και τασκεύς του ξυλού. Και αποτελεί τώρα ένα εντεταγμένο με ευχάριστο περιβάλλον, που ικανοποιεί πλήρως

Το κοινοτικό συμβούλιο, αντιμετωπίζοντας την βασική έλλειψη ενός ξενώνα, ξεκίνησε τη διαδικασία ανέγερσής του. Επέλεξε ως οικοπεδο κατάλληλο την περιόπτη τοποθεσία «Μιρμίντων» και προέβλεπε το θέμα προς τον Ε.Ο.Τ. για έγκριση, μετά την οποία ελπίζεται την Άνοιξη να αρχίσουν εργασίες ανέγερσης.

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ και ο φέτος, όπως και τα δύο προηγούμενα χρόνια, 1984 και 1985, επιμελήθηκε και κυκλοφόρησε το ημερολόγιο του 1986. Όχι ένα απλό

Για τη ζωτική του Ζαγορίου

Αξιότιμη κ. Κυριαζή, Στο τελευταίο «Ζαγόρι μας», διάβασα την μελέτη σας για την σωτηρία του Ζαγορίου, εμπνεόμενος και από το βιβλίο του κ. Ευρ. Βουλόμε-μου. Το ενθουσιώδες ενδιαφέρον σας για τον τόπο μας, προσπαθούμε να τον μιμηθούμε και ορισμένοι από μας που ζούμε μακριά. Αλλά δυστυχώς υπάρχουν πολλά αγκαστικά εμπόδια.

Το Ζαγόρι μας, με τόσο πλούσια ιστορία, με τόσους δημιουργικούς συμπατριώτες μας των τελευταίων αιώνων, έτυχε εν πρώτοις, της προκλητικής αμέλειας του κράτους, όπως σε μεγαλύτερο βαθμό, αφορά ολόκληρον την Ήπειρον, η οποία δίνοντας τα 3/4 των μεγάλων - ευεργετών της Ελλάδος, είναι η πιο παραμελημένη επαρχία.

Επιμένετε στην μελέτη σας περισσότερο στον δασικό πλούτο της περιοχής μας, στην εκμετάλλευσή και συντηρήσής τους.

Μολονότι είμαι κατρός, κατάγομαι από οικογένεια υλοτόμων και ξυλ-μπόρων, γνωρίζω δε ορισμένες αλήθειες του τόπου μας.

Δυστυχώς όπως ολόκληρη η χώρα μας υστερεί σε δασικό πλούτο και είναι υποχρεωμένη να εισάγει την μεγαλύτερη ποσότητα της αναγκαίας ξυλείας, έτσι και το Ζαγόρι, δεν είναι τόσο πλούσιο, εκτός του ανατολικού.

Το πλουσιότερο σε δάση, είναι αναμφισβήτητο το χωριό μου Βωβούσα, (να πενήνουμε λίγο και το σπύτι μας), το καλοκαίρι δε του 1984 στην Αβδέλα, ένας γαμπρός της, Ιταλός, καθηγητής πανεπιστημίου από την Περούσια, μου μαρτυρούσε με θαυμασμό, ότι η Βωβούσα είναι το ωραιότερο χωριό που συνήντησα σε σας.

Εκτός από την Βωβούσα, δάση αρκετά έχουν η Λαίστα, το Φλαμπουράρι, το Ελατοχώρι - Τσερνέσι και μερικά άλλα, σε μικρότερη ποσότητα.

Τι κρίμα, όταν αντικρίζουμε από μακριά, την γύμνια του θεόρατου Παπύγκου και άλλα βουνά μας που τον μισούν ή έχουν θάμνους και δέντρα για καυσόξυλο και όχι για ξυλεία οικοδομήσιμη.

Η κυριώτερη απασχόληση των συγγενών μου, ήταν η ξυλεία και τα 80 ο) του πληθυσμού της, ήταν ξυλ-εμπόροι ή δασεργάτες.

Γυρνώντας 50 χρόνια πίσω, μαθητούδα τότε, θυμάμαι, όπως θυμά-

τις ανάγκες του Συλλόγου.

Κάθε έπαινος αξίζει στο Διοικητικό Συμβούλιο για τις εμπνεύσεις και τις δραστηριότητές του, αλλά και στα μέλη που πρόθυμα ενεργοποιούνται, όταν χρειάζεται και υλοποιούν κατά τον καλύτερο τρόπο τις αποφάσεις του Δ. Σ.

Καλή χρονιά λοιπόν και με νέα έ-φεση για δημιουργικές εξορμήσεις. Α. Δ. Κ.

τε κανείς ένα ωραίο τραγούδι, να βλέπεις απιράριθμα καραβάνια που περνούσαν τα 1000 μούλια, από την Αβδέλα, Περιβόλη, ακόμη και από την Σωτήρη της Βορ. Ήπειρου, να μεταφέρουν την ξυλεία των Βωβουσιωτών.

Σήμερα, οι συγχωριανοί μου, ανεχίζοντας την παράδοση, πολλοί από αυτούς είναι πετυχημένοι ξυλ-μποροι στα Γιάννινα, εκτός από μια οικογένεια Χατζή στα Γρεβενά μέχρι πρόσφατα, οι δε περισσότεροι οργανωμένοι σε έναν από ευδοκιμότερους συνεταιρισμούς της Ελλάδος, με εισοδήματα αξιοζήλευτα... Όταν βρισκόμαί στο χωριό μου, θαυμάζω πόσο αφεδώς σκορπάνε τα χιλιάδικα τους, οι πλούσιοι δασεργάτες, πολλοί από τους οποίους έχουν και πολυδάπανες εγκαταστάσεις για την εκμετάλλευσή της ξυλείας. Τα έσοδα του χωριού μας, κάνει ορισμένους από τα Γιάννινα, να σκέπτονται τον...

Θα επιθυμούσα πολύ, και άλλα χωριά του Ζαγορίου, να ευδοκιμήσουν όπως το χωριό μου... Εάν το μεγαλύτερο τμήμα του Ζαγορίου, δεν φημίζεται για τα δάση της, υπάρχουν και άλλες πρακτικές λύσεις για να μην ερημυνεται ο τόπος μας: Όπως η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας η υφαντουργική βιοτεχνία, όπως οι βελαντιές και άλλα παράγωγα του μαλλιού. Στην Βέροια π. χ., έχει δημιουργηθεί βιομηχανία λινά προσο-δοφόρος αυτής της βιομηχανίας.

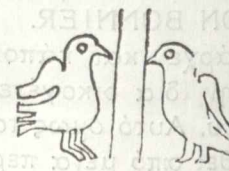
Να οπείρουν καρδιές, εύλεες κ.τ.λ. και να αναπτυχθεί όπως αρμόζει ο τουρισμός και όλα αυτά με την βοήθεια και του κράτους.

Δυστυχώς όμως αντικρύζουμε και θλιβερά εμπόδια για τον τουρισμό και το κυριώτερον η έλλειψη ασφα-λτοδρόμου.

Στο χωριό μου, τα τελευταία χρόνια, κάθε καλοκαίρι έρχονταν 800 περίπου ξένοι κατά ομάδες, Γερμανοί, Ελβετοί, Γάλλοι κωναντας το σπύ με Καγιάκ (πλαστικές βάρκες), ξεκινώντας από την Βωβούσα μέχρι Κόνιτσα. Στο χωριό μου τους υποδεχόνταν πάντοτε, ο φιλόξενος και γλω-σομαθής, πρώην Πρόεδρος του χωριού μου με πανεπιστημιακή μόρφωση κ. Χρόνης Δρούγιος.

Αλλά δυστυχώς τελευταίως, ο Αώ-ος που χωρίζει το χωριό μου στα δύο, καταβαίνει πάντα θολός, εξ αιτίας των έργων της ΔΕΗ στις πολι-τισίες Μεταόμβου. Πθαίνουν οι πέ-στροφες. Οι τουρίστες !

Μετ' εκτιμήσεως
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΗΣ
ΙΑΤΡΟΣ ΑΚΤΙΝΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ
ΒΕΡΟΙΑ



ΖΑΓΟΡΙ ΚΑΙ ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ

συνέχεια από τη 1η σελίδα φαίνεται ότι χιμωυπη ορδή ραβτ Κόνιαρης, ο μετέπειτα Δήμαρχος της Αθήνας, αφιέρωσε σπουδαίο χρημα-τικό ποσό για την συντήρηση της Σχολής. Η δωρεά του Κόνιαρη όμως διακόπτεται και τότε φαίνεται ότι ενισχύθηκε, οριστικά και αμετάκλη-τα, η σκέψη του Μάνθου να αφιερώ-σει την περιουσία του για την ίδρυ-ση και συνεχή λειτουργία άλλης Σχο-λής στο Μονοδένδρι. Από τότε όμως εμφανίζονται και τα πρώτα μικρο-συννεφάκια στο σχήμα Ριζάρης - Ζα-γόρι.

Όπως αναφέρει ο αείδιμος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρυσόστομος στην Ιστορία της Ριζαρείου Εκκλησιαστι-κής Σχολής που εκδόθηκε το 1919, την εποχή που ο Μάνθος αποκρυ-στάλλανε την ιδέα για την μια και μόνη Σχολή Μονοδενδρίου «ο πρε-σβύτερος Κωνσταντίνος οικονόμου» αποδίδω την γραφή του Χρυσόστο-μου, «αυτοτόπος αυτή (δλδ. στο Μάνθο να ιδρύσει μεν εν Μονοδεν-ρίω μικράν Σχολήν, να διαθέσει δε το μείζον μέρος της περιουσίας αυ-τού προς ίδρυσιν Εκκλησιαστικής Α-καδημίας εν τη μελλούσῃ πρωτεύου-ση του Κράτους επί τω ειδικῷ σκο-πῷ της μορφώσεως του κλήρου. Δεν φαίνεται όμως αποδεχθείς ο Μάνθος την γνώμην ταύτην περί ιδρύσεως δύο Σχολῶν διότι τελευταίως τον βίον κατὰ τους πρώτους μῆνας του 1824 ἐν Μόσχᾳ, ἐνεπιστεύθη εἰς τον ἀδελ-φόν αὐτοῦ Γεώργιον μετὰ της περιου-σίας του και τον πόθον της ιδρύ-σεως μιας Σχολῆς ἐν Μονοδενδρίῳ. Ο δε Γεώργιος ἀπεφάσισεν ὑπὲρ τοι-ούτου σκοποῦ να διαθέσει οὐ μόνον την του Μάνθου, ἀλλὰ και την ἰδίαν περιουσίαν, μόνον σκοπόν του βίου τούτου καταστήσας».

Ο Μάνθος λοιπόν πεθαίνει, ο Γεω-ργιος συγχυνεί τις δύο περιουσίες αλλά αναβάλλει την άμεση πραγμα-τοποίηση της εντολής του Μάνθου για την ίδρυση της Σχολής Μονοδεν-δρίου, προκειμένου να συγκεντρώ-σει την δασκορπισμένη περιουσία τους. Στο μεταξύ και ένα χρόνο μετά το θάνατο του Μάνθου ο Γεώργιος στέλλει με ημερομηνία 23 Μαρτίου 1825 την περιλάλητη επιστολή προς τον Αδαμάντιο Κοραή, στην οποία διαφαίνεται κάποια τάση αποκλ-σης από τη σκέψη του Μάνθου για ίδρυ-ση μιας και μόνης Σχολής στο Μονο-δένδρι. Μεταφέρω το σημαντικώτε-ρο μέρος αυτού του μεγαλόπνοου κειμένου, το οποίο αρχίζει με αφο-πλιστική ειλικρίνεια και ταπεινότητα με τη φράση: Είμαι κατά δυστυχίαν ολιγομάθης, αγάπησα όμως πάντοτε τας μαθήσεις και επίμησα τους πε-παισμένους, για να συνεχίσει η πο-κάτω «Αλλά και ο μακαρίτης αδελφός μου και εγώ απεφασίσαμε να αφι-σμε κληρονόμο την πατρίδα μας το Μονοδένδρι και επειδή κατά την γνώμην μας δεν είναι άλλο ωφελιμώ-τερον από την παιδείαν και ορθήν ανατροφή των νέων ο προ ενός χρό-νου αποθανών αδελφός μου Ματθαί-ος διώρισε το επάλλον μέρος της

καταστασέως μας, με το οποίον ενώ-νω και εγώ το ἰδικόν μου δια να συ-στήσωμεν σχολείον εἰς την πατρίδα μας φυσικά το Μονοδένδρι. Δεν θα με κατηγορήσεις βέβαια ότι προτιμώ την πατρίδα μου, ἀλλὰ με ὄλην την διαθήκην του μακαρίτου ἀδελφοῦ μου και με ὄλην την ἐπιθυμίαν μου να χρησιμεύσω περισσότερον εἰς την πατρίδα μου (προσέξτε) δεν εἶμαι τό-σον ἰσχυρογνώμων ὥστε να μὴ προ-τιμῶ ἄλλο μέρος της Ελλάδος, ὅ-που μπορῶ να συμπαρίρνω ὅτι τα ἐξοδά μου θα φανούν ὠφελιμώτερα». Στις 19 Μαΐου της ίδιας χρονιάς ο Κοραής απαντάει στην επιστολή και συμβουλεύει να παραχωρήσει την περιουσίαν εἰς το ἔθνος δια την ἰ-δρυσιν κοινῆς τινός Σχολῆς και ὅ-ταν αἱ περιστάσεις το ἐπιτρέψουν να ληφθεῖ πρόνοια περί του Ζαγορίου.

Στην παραπάνω συμβουλή του Κοραή θα προστεθεῖ σε λίγο και η προτροπή του Κωνσταντίνου Οικονόμου, ο οποίος τελικά φαίνεται ότι στο πρόσωπο του Γεωργίου Ριζάρη πέτυχε εκείνο που δεν κατόρθωσε με τον Μάνθο Ριζάρη: να τον πείσει δλδ. να κάνει μια δεύτερη Σχολή στην Αθήνα, εκτός εκείνης του Μονοδενδρίου.

Κι αυτή η Σχολή να είναι εκκλη-σιαστική Ακαδημία για την οποία εί-χε κάθε λόγο να ενδιαφέρεται ο Κω-σταντίνος Οικονόμου γιατί εκείνη την εποχή ο Καποδίστριας που είχε ανα-θέσει την εκπόνηση σχεδίου Οργανι-σμοῦ και προγράμματος Θεολογικῆς Ακαδημίας.

Γύρω λοιπόν στα 1827 ο Γεώργιος Ριζάρης αποφασίζει να ιδρύσει 2 Σχολές στις οποίες σκοπεύει να δια-θέσει το σύνολο της περιουσίας του που ανέρχονταν τότε σε 340.000 ρούβλια. Και πιο αναλυτικά, όπως απο-δεικνύεται από προσχέδιο της πρώ-της διαθήκης, να προικοδοτήσει τη Σχολή Μονοδενδρίου με 120.000 ρούβλια και τη Σχολή των Αθηνών με τα υπόλοιπα 240.000 ρούβλια.

Το 1835 ξεκινάει για την Ελλάδα αλλά προτού έρθει εδώ ιδρύει την κοινή Σχολή των Ελληνικών μαθημά-των στο Μονοδένδρι και στο πατρι-κό σπίτι που επισκεύασε. Προβίζει τη Σχολή με αξιόλογα κλασσικά και άλ-λα συγγράμματα και παράλληλα της δωρίζει βεργαστήρια και μια σιγα-ποθήκη που βρίσκονται στο ίδιο ο και που τα νοίκια τους αποδίδουν 2.500 ρούβλια το χρόνο. Επίσης για την εξασφάλιση της λειτουργίας της πα-ραπάνω Σχολής καταθέτει σε Τράπε-ζα Κεφάλαιο που αποδίδει άλλες 2.000 ρούβλια το χρόνο, ορίζει εφο-ρεία της Σχολής από Μονοδενδρίτες και εξασφαλίζει από τον Οικουμενι-κό Πατριάρχη Γρηγόριο τον ΣΤ' ε-πίσημο Πατριαρχικό και Συνοδικό γράμμα με το οποίο επικυρώνεται η ίδρυση της Σχολής και η χρήση της διατεθείσης περιουσίας υπέρ συντη-ρήσεως της Σχολής.

Το ταξίδι στην Ελλάδα αρχίζει α-πό Βεσσαραβία, Βιέννη και Τεργέστη, όπου μένει μέχρι το τέλος του 1836. Στις αρχές του 1837 τον βρίσκουμε στη Ζάκυνθο μέχρι τον Ιούνιο που

ΝΕΑ ΤΩΝ ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΩΝ

● Ο Στέφανος Παπαγεωργίου προ-σφερε στο Σύλλογο μας 3.000 δρχ. στη μνήμη του αδελφού του Κώστα που πέθανε στα Γιάννινα στις 20 Ο-κτωβρίου.

Το Δ. Σ. του Συλλόγου μας τον ευχαριστεί για την προσφορά του και συλλυπείται θερμά τον ίδιο και την οικογένειά τους.

● Για δεύτερη χρονιά ο Σύλλογός μας θα κυκλοφορήσει ημερολόγιο για οικονομική ενίσχυση. Την έκδοση ε-πιμελήθηκε όπως και πέρσι ο γα-μπρός στο χωριό μας Βασίλης Καζα-κός. Όσοι από τους χωριανούς μας επιθυμούν να προμηθευτούν το η-μερολόγιο ν' απευθυνθούν στον τα-μία του Συλλόγου Φωράκη Φωτό-πουλο στο χωριό (τηλ. 61278) ή στον πρόεδρο και γραμματέα Σωτή-ρη Ζαμπακόλα και Βασίλη Φερεντίνο (τηλ. 20990 και 26388) στα Γιάννι-να.

● Το Δ. Σ. του Συλλόγου μας εὐ-χετά στα μέλη του και όλους τους χωριανούς μας ευτυχισμένο τον και-νούργιο χρόνο 1986.

Από το Δ. Σ. του Συλλόγου

ΠΡΟΣΦΟΡΑ

ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Ο κ. Γκονιδάρης Απόστολος προσέφερε 75.000 δρχ. για την αγιογράφηση του Αγίου Νι-κολάου μας στη μνήμη των γονέων του.

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ: Στην αδελφότητα κάτω Πεδινών Αθηνών για έργα του χωριού μας έδωσαν: — Ο κ. Μιχαήλ Μάλλιος 5.000 στη μνήμη του Σπύρου Τσατσουπούλου — Η κ. Ισμήνη Βούρδα και οι θυγα-τέρες της Πάτρα και Δώρα 5.000 δρχ.

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Η κ. Ουρανία Γεωρ-Γενάδου, έστειλε στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου εις μνήμην του ανα-δεχτού της αξέχαστου Κώστα Χρ. Πετρινού δραχμές δύο χιλιάδες.

Η εντορική επιτροπή την ευχαρι-στεί.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Η οικογένεια Φρί-ζου Αλεξιάδη προσέφερε στην αδελ-φότητα μας για το οστεοφυλάκιο 3.000 δρχ. στη μνήμη της Ταρσίτας Κωνσταντύλου.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε θερμότατα όλους, χωριανούς και ξένους, συγγενείς και φίλους, που με οδυνη συμμετείχαν στο βαρύτατο πένθος μας, για τον τόσο πρόωρο και αδόκητο χαμό του φιλότατου μας Κώστα Πετρινού.

Οικογένειες:

Πετρινού Ευθυμίου Πριμικήρη Γιαννακού.

Η κοινότητα Βίτσας ευχαριστεί τον κ. Δημο Βασδέκη που πρόσφερε μια σόμπα πετρελαίου για την καινούρ-για αίδουσα του κοινοτικού γραφείου και τον Νικόλαο Παρανάκη, μια τηλεό-ραση.

Ευχαριστούμε τους κυνηγούς του χωριού μας για την προσφορά στο σύλλογο μας του ποσού των 3.300 δρχ. που προέρχονται από δύο λύ-κους που σκότωσαν.

Εκπ. Σύλλογος Βίτσας

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στη νεκρολογία του Χαρ. Γιαννό-πουλου από το Πάπινγκο που δημο-σεύτηκε στο προηγούμενο φύλλο μας παραλήφθηκε λείξις που αλλοίω-σαν το νόημα της ξαναδημοσιεύσε-τη σχετική παράγραφο.

Έτσι λοιπόν όταν γίνεται σήμε-ρα ένας απ' αυτούς τους παλιούς αν-θρώπους κ' όταν τυχαίνει νάκαι με-ρακλής στη δουλειά του, όταν έ-χει καθορώσει να κάνει ζωή την τέχ-νη του και την ταυτίσει με την υπέ-ροχη φύση του τόπου όπως στην προκειμένη περίπτωση, ο χαμός αυ-τός για όσους μένουν πίσω συχω-ριανούς και μη είτε συγγενείς, είναι ικανώς ενός κομπού, απ' αυτά που απαρτίζουν το μωσαϊκό ενός κόμμου πιο αχνό και πιο αέρεο σε πολλά τουλάχιστον σημεία από τον σημερινό.

ΟΙ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ ΤΟ 1920

Εκλογικός κατάλογος της επαρχίας Ιωαννίνων

ΧΩΡΙΟΝ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙΟΝ

ΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΟΝ. ΠΑΤΡΟΣ	ΔΙΑΜΟΝΗ	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΗΛΙΚΙΑ
Αιγέρης Νικόλαος Κωνσταντίνος		Γρεβεντίον γεωργός		27
Αγγέλης Θεόδωρος Αθανάσιος		» »		30
Αρκουμάνης Αναστάσιος Βράνος		» »	» »	32
Αδάμος Φίλιππος Δημήτριος		Αμερική εργατικός		34
Αζέλης Δημήτριος Ιωάννης		Γρεβεντίον »		34
Αδάμος Γεώργιος Δημήτριος		Αμερική »		36
Αρκουμάνης Λεοντάρης Χριστόδ.		Γρεβεντίον έμπορος		40
Αρκουμάνης Δημήτριος Χρήστος		Αμερική εργάτης		41
Αρκουμάνης Χριστόδουλος Βράνος		Γρεβεντίον έμπορος		41
Αδάμος Ιωάννης Δημήτριος		» γεωργός		42
Αδάμος Αδάμος Ιωάννης		» κτηματίας		52
Αθανασίου Χρήστος Ευστάθιος		» »		60
Αδάμος » Ιωάννης	Μ. Ασία έμπορος			59
Αρκουμάνης Χριστόδ. Λεοντάρης	Γρεβεντίον κτηματίας			67
Αδάμος Δημήτριος Βράνος	» γεωργός			70
Αρκουμάνης Χρήστος Ιωάννης	» κτηματίας			76
Βήκας Ιωάννης Αναστάσιος	» »			85
Βωζάνης Χρήστος Κων/νος	» »			76
Βωζάνης Γεώργιος »	» »			69
Βωζάνης » Δημήτριος	» γεωργός			62
Βλέτσος Ιωάννης Γεώργιος	» κτηματίας			62
Βέος » Στέργιος	Μ. Ασία παντοπώλης			60
Βαβέκης Κωνσταντίνος Ιωάννης	» έμπορος			58
Βέος Λάζαρος Στέργιος	» »			58
Βαβέκης Χρήστος Ιωάννης	» »			56
Βρακότας Δημήτριος Νικόλαος	Ρουμανία κτηματίας			57
Βότινας Στέργιος Βράνος	Γρεβεντίον »			55
Βλέτσος Κωνσταντίνος Ιωάννης	» αγωγέας			53
Βούλκος Χριστόδουλος Στέργιος	Θεσσαλονίκη κτηματίας			53
Βρακότας Περιστερής Νικόλαος	Γρεβεντίον εργάτης			53
Βέρος Κων/νος Αθανάσιος	» γεωργός			51
Βλέτσος Χρήστος Γεώργιος	» έμπορος			50
Βίκης » Ιωάννης	» »			50
Βίκης Δημήτριος »	Μ. Ασία »			49
Βώντινας Γεώργιος Βράνος	Γρεβεντίον εργάτης			48
Βρακότας Δημήτριος Χρήστος	» έμπορος			45
Βλάχος Χρήστος Δημήτριος	» κρεοπώλης			45
Βαβέκης Γεώργιος Χρήστος	» γεωργός			42
Βήτας » Ευστάθιος	» εργάτης			42
Βράστος » Αναστάσιος	» αγωγέας			41
Βήτας Σοφοκλής Ευστάθιος	» σανδαλοποιός			38
Βαρλάος Στέργιος Χριστόδουλος	» εργάτης			38
Βρακότας Χριστόδουλος Νικόλαος	» έμπορος			37
Βέος Γεώργιος Ιωάννης	Μ. Ασία »			36
Βώντινας Ιωάννης Χριστόδουλος	Γρεβεντίον ποιμήν			34
Βουζάνης Δημήτριος Γεώργιος	Αμερική εργατικός			34
Βουζάνης » Χρήστος	Γρεβεντίον γεωργός			34
Βλέτσος Βασίλειος Κων/νος	Αμερική εργάτης			28
Βουζάνης Ιωάννης Γεώργιος	» »			27
Βλέτσος Δημήτριος Χριστόδουλος	Γρεβεντίον »			22
Γελέκης Ευστάθιος Γεώργιος	Μ. Ασία έμπορος			31
Γιούλης Ματθαίος Ιωάννης	» εργάτης			34
Γούλας Ιωάννης Γεώργιος	Αμερική »			36
Γιούλης Θεοχάρης Ιωάννης	Μ. Ασία έμπορος			37
Γελέκης Αναστάσιος Χρήστος	» κτηματίας			38
Γασιόμαλος Νικόλαος Γεώργιος	» εργατικός			40
Γκάνιος Χρήστος Βράνος	Γρεβεντίον »			38
Γασιόμαλος Δημήτριος »	Μ. Ασία άεργος			42
Γούλας Δημήτριος »	Ρουμανία αρτοποιός			45
Γασιόμαλος Ευστάθιος »	Μ. Ασία »			53
Γασιόμαλος Δημήτριος »	» εργάτης			55
Γελέκης Γεώργιος Ευστάθιος	Γρεβεντίον κτηματίας			66
Γα' τάνης » Χριστόδουλος	» »			82
Γασιόμαλος » Δημήτριος	Μ. Ασία άεργος			85
Δερμάνης Χρήστος Γεώργιος	Γρεβεντίον κτηματίας			64
Δερμάνης Ιωάννης »	Ιωάννινα εργάτης			55

Δόλης Χριστόδουλος Αναστάσιος	Ρουμανία έμπορος	51
Δεληγιάννης Χρήστος »	Γρεβεντίον γεωργός	38
Δερμάνης Γεώργιος Δημήτριος	» κτηματίας	34
Δερμάνης Κων/νος »	» έμπορος	32
Δερμάνης Δημήτριος Χρήστος	Μ. Ασία »	29
Ζηκούμπης Ιωάννης Γεώργιος	Βωβούσα μυλωθρός	33
Ζήκου Γεώργιος Αναστάσιος	Μ. Ασία εργατικός	43
Ζιγώας Μιχαήλ Στέργιος	Γρεβεντίον αγωγέας	57
Θεοδωρικός Ιωάννης Στέργιος	» στρατιώτης	23
Θεοδωρικός Στέργιος Γεώργιος	Ιωάννινα έμπορος	66
Θεοδωρικός Αθανάσιος Ιωάννης	Γρεβεντίον »	38
Θεοδωρικός Ιωάννης Περιελής	Αμερική εργάτης	30
Κατσιές Ιωάννης Γεώργιος	Ιωάννινα έμπορος	22
Κέφαλος Ευστάθιος Χρήστος	Αμερική εργάτης	23
Κατοαλιάς Χρήστος Γεώργιος	» »	23
Καραβράνης Ιωάννης Χριστόδουλος	» στρατιώτης	23
Κολοβούρδας Αθανάσιος Ιωάννης	Γρεβεντίον εργατικός	25
Καραβράνης Χριστόδουλος »	Αμερική »	25
Καρακίτσος Ιωάννης Γεώργιος	» »	26
Καραναστάσιος Αναστ. Χρήστος	Μ. Ασία »	28
Καρακίτσος Χρήστος Γεώργιος	Αμερική »	28
Καρετάνος Ευστάθιος Αναστάσιος	Παρίσιοι »	32
Καραβράνος Δημήτριος Χρήστος	Γρεβεντίον κτηματίας	32
Καρακίτσος Φίλιππος Γεώργιος	Αμερική εργάτης	33
Κατσιές Νικόλαος Κων/νος	» »	34
Κατοαλιάς Δημήτριος Χριστόδουλος	Γρεβεντίον κρεύς	35
Καραμπίνης Αναστάσιος Γεώργιος	Αμερική έμπορος	36
Κολοβούρδας Ευστάθιος Αθανάσιος	Γρεβεντίον εργάτης	37
Καραγιάννης Γεώργιος Ιωάννης	Αμερική »	37
Καραβράνος Χρήστος »	Μ. Ασία έμπορος	38
Κατσιές Ιωάννης Βράνος	Γρεβεντίον εργάτης	41
Κουτρούμπας Αθανάσιος Αναστάσ.	Αμερική »	41
Κατοαλιάς Γεώργιος Χρήστος	Γρεβεντίον αγωγέας	42
Κουλούρης Γεώργιος Χρήστος	Μ. Ασία έμπορος	47
Καραβράνης Γεώργιος Δημήτριος	Γρεβεντίον »	47
Κουλούρης Ιωάννης Χρήστος	Μ. Ασία κρεοπώλης	48
Κολοβούρδας Ιωάννης Αθανάσιος	» έμπορος	47
Κουλούρης Παναγιώτης Χρήστος	Γρεβεντίον εργάτης	50
Κουτούλης Σπυριδών Κων/νος	» ξενοδόχος	50
Κοτρώνης Αναστάσιος Δημήτριος	Ρουμανία εργάτης	51
Καλαντζής Γεώργιος Ευστάθιος	Μ. Ασία έμπορος	52
Καραμπίνης Χρήστος Γεώργιος	Γρεβεντίον αγροφύλαξ	53
Καραβράνος Ιωάννης Βράνος	Μ. Ασία εργατικός	54
Καραχρήστος Χρήστος Ιωάννης	Γρεβεντίον αγροφύλαξ	55
Καραβράνος Αναστάσιος Χρήστος	» κτηματίας	55
Κέφαλος Χρήστος Αναστάσιος	» γεωργός	56
Καραγιάννης Κων/νος Χρήστος	» κτηματίας	56
Καραβράνος Αναστάσιος Δημήτριος	Μ. Ασία έμπορος	58
Κοκκώλης Χρήστος Νικόλαος	» »	66
Καραβράνος Ιωάννης Δημήτριος	» »	66
Καραναστάσης Χρήστος Αναστάσιος	Γρεβεντίον κτηματίας	70
Λήπας Νικόλαος Παναγιώτης	Μ. Ασία έμπορος	72
Λήπας Γεώργιος Παναγιώτης	Γρεβεντίον ποιμήν	84
Λεόντιος Χρήστος Ανδρέας	» »	70
Λιώρας Ιωάννης Γεώργιος	Μ. Ασία έμπορος	59
Λούσας Γεώργιος Μιχαήλ	» άεργος	45
Λεόντου Ιωάννης Ευστάθιος	Γρεβεντίον μυλωθρός	41
Μπιρμπος Χρήστος Κων/νος	» σανδαλοποιός	29
Μαλιάφας Γεώργιος Αθανάσιος	» εργάτης	24
Μόσκοβος Ιωάννης Στέργιος	Αμερική »	26
Μαλιάφας Νικόλαος Χρήστος	» »	30
Μαλιάφας Χρήστος Ιωάννης	» »	31
Μαλιάφας Δημήτριος Χρήστος	» »	32
Μπαζμπας Απόστολος Ιωάννης	» »	34
Μυρίτσος Δημήτριος Χριστόδουλος	Γρεβεντίον ποιμήν	32
Μυρίτσος Ιωάννης Χρήστος	Ρουμανία εργατικός	34
Μαλιάφας Δημήτριος Ιωάννης	Μ. Ασία φαρμακοποιός	36
Μόσκοβος Χρήστος Δημήτριος	Λάρισα εργατικός	37
Μαλιάφας Ιωάννης Γεώργιος	Γρεβεντίον έμπορος	34
Μαλιάφας Ιωάννης Χρήστος	Αμερική εργατικός	41
Μαλιάφας Ιωάννης Χρήστος	Μ. Ασία γεωργός	41

Μόσκοβος Περιελής Στέργιος	» έμπορος	43
Μόσσης Γεώργιος Νικόλαος	Γρεβεντίον αγροφύλαξ	46
Μαλιάφας Αναστάσιος Χρήστος	Μ. Ασία γεωργός	48
Μαλιάφας Χρήστος Γεώργιος	Γρεβεντίον κτηματίας	48
Μακρής Δημήτριος Χριστόδουλος	Τρίκαλα εργάτης	49
Μπέλλος Χριστόδ. Ευστάθιος	Μ. Ασία παντοπώλης	50
Μπιρμπος Κων/νος Ευστάθιος	Γρεβεντίον εργάτης	30
Μαλιάφας Αθανάσιος Γεώργιος	» κτηματίας	54
Μαλιάφας Χρήστος Δημήτριος	» »	64
Μαλιάφας Ιωάννης Δημήτριος	» »	75
Νούτσης Γεώργιος Χρήστος	» »	67
Νικολέτας Αναστάσιος Ιωάννης	Μ. Ασία έμπορος	64
Ντοβάνης Χρήστος Ιωάννης	» ξενοδόχος	55
Νικολέτας Δημήτριος Ιωάννης	» αρτοποιός	45
Νασίκος Αθανάσιος Αναστάσιος	Τρίκαλα εργάτης	45
Νασιώκας Αθανάσιος Ιωάννης	Γρεβεντίον κτηματίας	38
Νούτσης Δημήτριος Ιωάννης	Αμερική παντοπώλης	38
Ντινίκος Χρήστος Κων/νος	» ξενοδόχος	33
Νικολέτας Ιωάννης Αναστάσιος	Μ. Ασία αρτοποιός	23
Οικονόμου Θεοχάρης Αδάμ	» στρατιώτης	22
Οικονόμου Δημοσθένης Δημήτριος	Ρουμανία υπάλληλος	42
Παπαγιάννης Ιωάννης Απόστολος	Γρεβεντίον κτηματίας	86
Παπαγιάννης Ιωάννης Αδάμ	» κρεύς	85
Πλόσκας Χρήστος Αθανάσιος	» κτηματίας	84
Παζα' τής Χρήστος Ιωάννης	Σύρος ζαχαροπλάστης	72
Πέπης Χρήστος Νικόλαος	Γρεβεντίον κτηματίας	70
Παπαχρηστοδούλου Αργύριος Ευστ.	» »	69
Πατίκος Ιωάννης Στέργιος	» »	67
Πλόσκας Ιωάννης Στέργιος	» γεωργός	67
Παυλίδης Ευστάθιος Παύλος	Μ. Ασία έμπορος	63
Πα' τής Ιωάννης Αναστάσιος	Γρεβεντίον εργάτης	58
Παύλος Γεώργιος Παύλος	Μ. Ασία έμπορος	56
Πα' τής Δημήτριος Αναστάσιος	» εργάτης	54
Παυλίδης Γεώργιος Χριστόδουλος	Γρεβεντίον κτηματίας	54
Παπαδημητρίου Ιωάν. Δημήτριος	» »	53
Παπαγιάννης Ευστ. Ιωάννης	» »	52
Παπαδημητρίου Γεώρ. Δημήτριος	Μ. Ασία έμπορος	49
Παφύλης Δημήτριος Ιωάννης	Λάρισα κτηματίας	49
Παπαδημητρίου Αναστ. Δημήτριος	Μ. Ασία εργάτης	46
Παπαβράνης Γεώρ. Αναστάσιος	Γρεβεντίον αγωγέας	46
Πα' τής Δημήτριος Ιωάννης	» ράπτης	49
Παφύλης Χρήστος Ιωάννης	Γρεβεντίον κτηματίας	42
Πατίκος Ιωάννης Χρήστος	Ρουμανία έμπορος	42
Πλόσκας Αθανάσιος Χριστόδουλος	Γρεβεντίον κτηματίας	43
Παπαδήμος Γεώργιος Ιωάννης	Ινδία, έμπορος	41
Παπαχρηστοδούλου Ευστ. Αργύρης	Σμύρνη »	41
Παυλίδης Γεώργιος Ιωάννης	Γρεβεντίον αγροφύλαξ	38
Πέπης Ιωάννης Χριστόδουλος	Μ. Ασία έμπορος	38
Πλόσκας Γεώργιος Ιωάννης	» εργάτης	38
Πατίκος Χρήστος Νικόλαος	Ρουμανία έμπορος	37
Παπαζώνης Γεώργιος Αθανάσιος	Γρεβεντίον ποιμήν	37
Πατίκος Περιελής Χριστόδουλος	» έμπορος	37
Πεταλάς Ιωάννης	Ιωάννινα υπάλληλος	36
Παπαχρηστοδούλου Ιωάν. Αργύρης	Αμερική εργάτης	36
Παπαδημητρίου Χρήστος Ιωάννης	Μ. Ασία γεωργός	35
Παυλίδης Κων/νος Χριστόδουλος	» έμπορος	35
Παπαευσταθίου Ευστάθιος Ιωάννης	Γρεβεντίον διδασκαλός	35
Πατίκος Κων/νος Νικόλαος	Ρουμανία έμπορος	34
Παπαδήμος Γεώργιος Δημήτριος	Μ. Ασία γεωργός	34
Παπαδημητρίου Δημ. Χρήστος	» εργάτης	32
Παπανικολάου Νικόλαος Βασίλειος	Μ. Ασία γεωργός	30
Παπαχρηστοδούλου Λεων. Αργύρης	Αμερική εργάτης	29
Παπαδήμος Θωμάς Δημήτριος	» »	29
Παπαδημητρίου Μιλητιάδης Χρήστος	» »	28
Παπαβρανούσης Ιωάννης Ευστάθιος	Γρεβεντίον κτηματίας	28
Παυλίδης Χρήστος »	» »	27
Παπαχρηστοδούλου Γεώρ. Αργύρης	» εργάτης	26
Παυλίδης Ιωάννης Ευστάθιος	Ρουμανία »	26
Παυλίδης Γεώργιος Χρήστος	Αθήναι »	26
Πέταλας Βασίλειος »	Ρουμανία »	26
Πλόσκας Δημήτριος Ιωάννης	Γρεβεντίον γεωργός	25
Παπαβρανούσης Χρήστος Ευστάθιος	Ρουμανία αρτοποιός	25
Παπαχρηστοδούλου Δημ. Αργύρης	» στρατιώτης	24
Πατίκος Χρήστος Ιωάννης	» »	24
Παπαχρηστοδούλου Βασ. Γεώργιος	Θεσσαλονίκη εργάτης	23
Ράπτης Μιχαήλ Ρίζος	Ρουμανία »	25
Ρεβένος Νικόλαος Χρήστος	Γρεβεντίον »	32
Ρίζος Κων/νος Αθανάσιος	» »	32

Ράπτης Κων/νος Ρίζος	Ρουμανία παντοπώλης	33
Ρούτσης Αχιλλεύς Κων/νος	Γρεβεντίον έμπορος	34
Ράπτης Ιωάννης Ρίζος	Ρουμανία »	41
Ρούτσης Κων/νος Δημήτριος	Γρεβεντίον »	61
Ρογγότης Αναστάσιος »	» γεωργός	42
Ρογγότης Γεώργιος »	Αμερική εργάτης	46
Ρογγότης Χριστόδουλος »	Ιωάννινα ξενοδόχος	48
Σουρλίνας Χρήστος »	Γρεβεντίον ποιμήν	77
Σκέντος Νικόλαος Γεώργιος	» κτηματίας	75
Σκέντος Κων/νος »	» »	68
Σαχίνης Δημήτριος »	Μ. Ασία έμπορος	61
Σκέδρος Ιωάννης Δημήτριος	Πρέβεζα εργάτης	56
Σκάρπας Δημήτριος Ευστάθιος	Γρεβεντίον κτηματίας	52
Σκάρπας » Χριστόδουλος	Αβυσσηνία έμπορος	52
Σκέντος Ιωάννης Δημήτριος	Μ. Ασία »	47
Σαχίνης » Χρήστος	Γρεβεντίον κτηματίας	46
Σκάρπας Γεώργιος Ευστάθιος	Μ. Ασία ξενοδόχος	45
Σκέντος » Νικόλαος	Γρεβεντίον εργάτης	44
Σαχίνης Δημήτριος Χριστόδουλος	Μ. Ασία »	41
Σουρλίνας Αθανάσιος Χρήστος	Ρουμανία »	41
Σκέντος Γεώργιος Κων/νος	Γρεβεντίον αγροφύλαξ	41
Στρυπλής Βασίλειος Γρηγόριος	» γεωργός	37
Σπανούδης Γεώργιος Ευστάθιος	Μ. Ασία έμπορος	33
Σιοούλης Απόστολος Δημήτριος	Γρεβεντίον μυλωθρός	30
Στρυπλής Γεώργιος Γρηγόριος	» γεωργός	30
Σκάρπας Χριστόδουλος Δημήτριος	Αβυσσηνία υπάλληλος	30
Σπανούδης » Ευστάθιος	Μ. Ασία έμπορος	29
Σαχίνης Βασίλειος Γεώργιος	Αθήναι φοιτητής	29
Σκάρπας Ευστάθιος Δημήτριος	» ιεροδιάκονος	28
Σαχίνης Λεωνίδας »	Αμερική εργοδηγός	27
Σκέδρος Δημήτριος Ιωάννης	Θεσσαλονίκη εργάτης	25
Σαχίνης Γεώργιος Δημήτριος	Σμύρνη έμπορος	22
Τριάδης Μιχαήλ Κων/νος	Γρεβεντίον αγωγείς	22
Τζουμμερικιώτης Ιωάννης Δημήτριος	» εργάτης	22
Τζοβάρας Νικόλαος Αναστάσιος	Αμερική »	22
Τόδουλος Κων/νος Στέργιος	» στρατιώτης	23
Τισανάκης Ιωάννου Κων/νος	Αμερική εργάτης	26
Τσα'τ'ιδης Κων/νος Ευστάθιος	Γρεβεντίον κτηματίας	28
Τζιουβάρας Ευστάθιος Αριστείδης	» υποδηματοποιός	29
Τζιουβάρας Αδάμ Ιωάννης	Αμερική εργάτης	31
Τόζιας Λάζαρος Γεώργιος	» »	33
Τόζιας Γεώργιος Χρήστος	» »	34
Τζομάκας » Ιωάννης	Μ. Ασία »	34
Τόζιας Ευστάθιος Ιωάννης	Αστακός αρτοποιός	34
Τσάμης Ιωάννης Δημήτριος	Γρεβεντίον κτηματίας	35
Τζήμας Χρήστος Γεώργιος	» εργάτης	35
Τσιντζός Αναστάσιος Χριστόδουλος	» »	37
Ταγαρόπουλος Ιωάννης Χρήστος	Θεσσαλονίκη υπάλληλος	37
Τζωρτζής Κων/νος Παναγιώτης	Γρεβεντίον έμπορος	39
Τάρτζιος Στέργιος Γεώργιος	Μ. Ασία ποιμήν	38
Τιπανάκος Ευστάθιος Κων/νος	Αμερική εργάτης	38
Τόδουλος Κων/νος Ρωμ/νος	Ρουμανία »	41
Ταρτζίου Ιωάννης Γεώργιος	Θεσσαλονίκη »	42
Τζοβάρας » Νικόλαος	Γρεβεντίον γεωργός	42
Τριάδης Κων/νος Αναστάσιος	» εργάτης	43
Τσιουμάνης Ευστάθιος Ιωάννης	» »	44
Τσιντζός Δημήτριος Χρήστος	» γεωργός	44
Τσιανάκας Αναστάσιος Δημήτριος	» »	48
Τσίκος Κων/νος Βράνος	» κτηματίας	49
Τσιουκάκης Ιωάννης Χριστόδουλος	Μ. Ασίας έμπορος	52
Τσιανάκας » Δημήτριος	Γρεβεντίον κτηματίας	52
Τάρτζιος Αναστάσιος Κων/νος	Μ. Ασία έμπορος	53
Τόδουλος » »	Ιωάννινα »	54
Τζιουβάρας Χρήστος Ευστάθιος	Γρεβεντίον αγωγείς	57
Τσάμης Γεώργιος Ιωάννου	» κτηματίας	58
Τόδουλος Χρήστος Κων/νος	Ρουμανία μεσίτης	60
Τάρτζιος Γεώργιος Ιωάννης	Γρεβεντίον γεωργός	62
Τσάμης Κων/νος »	» κτηματίας	62
Τσιντζός Χρήστος Αναστάσιος	» γεωργός	62
Τσιουκάκης Ιωάννης Γεώργιος	Μ. Ασία απελευθργός	62
Τραστογιάννης Ευστάθιος Ιωάννης	» έμπορος	63
Τόζιας Χρήστος Αναστάσιος	Γρεβεντίον κτηματίας	64
Φάφας Ευστάθιος Ιωάννης	» έμπορος	64
Φάφας Δημήτριος Αναστάσιος	» κτηματίας	56
Φάφας Γεώργιος »	» γεωργός	46
Φάφας Χρήστος Ιωάννης	» »	41
Φωτίου Δημήτριος Ιωάννης	» ποιμήν	38

Δραστηριότητες της Ένωσης Ζαγορισίων

Η Ένωση Ζαγορισίων Αθηνών με το υπ' αριθμ' 720) 24- 11- 85 έγγραφο της απευθύνθηκε προς την Νομαρχία Αθηνών και ζητάει να πληροφορηθεί εάν και η εγκριθείσα πίστωση των 23 εκατ. εφέτος, επέφερε, την πλήρη διάνοξη της τρίτης γεωτρήσης ή πιθανώς και της τετάρτης απαιτηθεομένης, μετά βέβαια την σχετικήν μέτρηση της παροχής των, έχοντες υπ' όψην μας και την όλως αρνητική στάση της Κοινότητας Άνω Πεδινών, στο να παρέχει την ευχέρειαν υδροδότησης και στην τοιαύτην Κάτω Πεδινών, υπό το πρόσχημα κατ' αυτήν της μειώσεως πάντοτε υδροδότησης της, από τις αρχικές παραγωγικές πηγές γεωτρήσεων.

Επειδή πιστεύομεν απόλυτα, ότι το αντλούμενον ήδη νερό, από τις παραπάνω πηγές, είναι επαρκές για να καλύψει και τις ανάγκες, της γεωτνιαζουσας με αυτή ομόθυμης Κοινότητας Κάτω Πεδινών, κατά τους δύο κυρίως θερινούς μήνες, πράγμα που και η επιτόπιος κ. Νομάρχης αυτοψίασας τούτο κατέδειξε και διότι με τις πιστώσεις σας, που στον ερχόμενο χρόνο θα διαθέσετε και οι οποίες πρέπει να είναι αρκούτσως υψηλές, θα επιτευχθεί σταδιακά η ολοκλήρωση και αποπεράτωση του τόσας σημασίας ζωτικού έργου, για την υδροδότηση των κατοίκων των διαλαμβανόμενων σ' αυτό Κοινοτήτων, που τόσην ανάγκη του σήμερα έχουν αποφευγυμένης συνάμα και της συνεχούς κάθε έτους αναμνησής του.

Μετά πάσης τιμής Επίσης το υπ' αριθμ. 712) 22 - 11 - 85 έγγραφο της προς την Δ/νση Τεχνικών υπηρεσιών της Νομαρχίας Ιωαννίνων που κοινοποιήθηκε και στο υπουργείο δημοσίων έργων με θέμα «την εκτέλεση έργων στο επαρχιακό δίκτυο Ζαγορίου» υποδεικνύει της οικείες ανάγκες που πρέπει να αντιμετωπισθούν με το νέο πρόγραμμα.

«Αρχόμενοι από την διαπλάτυνση εσωτερικώς της οδού του χωριού Αρίστη, προς διευκόλυνση της διελεύσεως μείζονος τύπου αυτοκινήτων, καταλλήμεν εις το εναπομείναν υπόλοιπον τμήμα της οδού Παπίγκου, που έχει ανάγκη τεχνικών έργων, προς εξάλειψη της υπάρχουσας καταστάσεως του, ήτοι της επικαλύψεως της αλλά δια σταθερού υλικού, δια να μην καθιστά και μάλιστα την χειμερική περίοδο, προβληματική την κίνηση επί αυτής οχημάτων.

Τα έργα που κατά το παρόν έτος εγένετο, επί της οδού Αρίστης - Βίκου, επιβάλλεται να συνεχισθούν προς πλήρη ολοκλήρωσή των, δια να καταστιά βατό το μικρό αυτό συγκοινωνιακό τμήμα, που εξυπηρετεί μεγάλως Τουριστικούς τη χώρα μας, λόγω της γειννασείας του με την περιήγηση και θαυμάσια χαράδρα του Βίκου μας.

Δια την ολοκλήρωση και του υπό-

λοιπου οδικού τμήματος Κάτω Πεδινών - Ελαφότοπου - Καλπακίου, μήκους υπολοίπου 1 1/2 χιλιομ. φρονούμε πως δεν θα διαφύγει της προσοχής σας η συμπλήρωσή του, που άρχισε ήδη να εμφανίζει αισθητή κίνηση οχημάτων, ως και την διεύλωση πλέον λεωφορείων, που εξασφαλίζουν άνετη διακίνηση κορασίδων, προς τις παραγωγικές Σχολές Πεδινών.

Από την διασταύρωση της οδού Κάτω Πεδινών - Ελαφότοπου προς Άνω Πεδινά, μήκους 300 περίπου μέτρων, το μικρό τούτο τμήμα γέμει επικινδύνων λάκκων, που δια ασημάντου δαπάνης δύναται να εκλείψουν.

Η διαπλάτυνση του τμήματος της οδού από εκκλησίαν Αγίου Αθανασίου Ασπραγγέλων προς χωρίον Ελάττη θετικά βέβαια αποτελέσματα είχε και αισθητά διευκολύνει την κίνηση των οχημάτων επί αυτής. Όμως ως έχει σήμερα, συνείπια και των συνεχιζομένων βροχών κατέστη σχεδόν αδιάβατος. Ως εκ τούτου έχει άμεσον ανάγκην επικαλύψεως του οδοστρώματος της δια σκυρών και ασφάλτου. Τούτο αυτό πρέπει να συμβεί και πέραν της οδού ταύτης δια το λοιπό τμήμα της οδού προς τα χωριά Μανασή και Διπόταμον.

Και το οδικό δίκτυο Νεγάνων μέχρι Φραγκάδων - Λεπτοκαρυάς στην αυτή μοίρα ευρίσκεται, της ασφαλοστρώσεως του κρινόμενησ απαραιτήτου και αναγκαίας, προς ευχερή των οχημάτων επί αυτής κυκλοφοριακή κίνηση.

Το αυτό κρίνεται αναγκαίον να πραγματοποιηθή δια των απαραίτητων, στο συγκοινωνιακό δίκτυο, μεταξύ των χωρίων Σκαμνέλι - Γυφτόκαιμπος, μέχρι την Λάισσα και Βρυσοχώρι, που και ηυξημένη κίνηση οχημάτων παρουσιάζει, συνείπια του υπάρχοντος εις αυτά ουχί ευκαταφρονήτου δασικού πλούτου.

Δια τους ίδιους λόγους της προηγούμενης παραγράφου, δεν θα πρέπει να παραλειφθεί και το οδικόν δίκτυον μεταξύ των χωρίων Φλαμπουρρίου - Ελατοχωρίου - Βωβούσης, που ζωτικόν ενδιαφέρον παρουσιάζει και έχει ανάγκην ολοκληρώσεως του, που και την εθνική μας οικονομία θα ενισχύση και τους κατοίκους των χωρίων μεγάλως θα εξυπηρετήση.

Και η εξέταση του συγκοινωνιακού οδικού δικτύου του Ανατολικού Ζαγορίου κατέδειξε ωρισμένες αδυναμίες επί αυτού, που απαιτούν την δια έργων θεραπείαν του. Η υπάρχουσα απότομος ανάβαση, εκ κακής προφανώς χάραξης, εις τα δύο σημεία της οδού Ιτέας - Πέτρος, ήτοι Γαλλάνη και Γκόντρα, επιβάλλει την βελτίωση της ώστε η κλίση της να λάβη την ενδεχόμενη φυσιολογική της κατάσταση της.

Και η κατασκευή Γέφυρας, 5 περίπου μέτρων, στο Μεγάλο Λάκκο.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1920 Συνέχεια από τη σελίδα 13

Φάφας Γεώργιος Ιωάννης	Αμερική εργάτης	32
Φάφας Ιωάννης Αναστάσιος	Ρουμανία	30
Φούφας Θωμάς Νικόλαος	Γρεβενίτιον κτηματίας	28
Φούφας Αναστάσιος Δημήτριος	» διδάσκαλος	26
Φίνος Αριστείδης Γεώργιος	» καθηγητής	25
Φάφας Βασίλειος Αναστάσιος	» στρατιώτης	24
Χατζής Γεώργιος Κων/νος	Αμερική εργάτης	22
Χασιώτης Αναστάσιος Χρήστος	»	29
Χασιώτης Ιωάννης Ευστάθιος	Μ. Ασία έμπορος	44
Χασιώτης Χρήστος Αναστάσιος	Γρεβενίτιον κτηματίας	55
Χρόνης Κων/νος Δημήτριος	»	64
Ψαλμός Δημήτριος Χριστόδουλος	» γεωργός	61
Ψαλμός Χρήστος Δημήτριος	Ρουμανία εργάτης	29

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΔΙΛΟΦΟ: Η κ. Λιλή Κων/νου Παληού διέθεσε στη μνήμη του αιμνήστου συζύγου της Κων/νου Β. Πάλκου από το Δίλοφο, εκτός από της 50.000 στο Ι. Ναό Διλόφου και τις 15.000 για τους σκοπούς της εφημερίδας μας όπως αναφέρθηκαν στο προηγούμενο φύλλο:

15.000 στον Ι. Ναό Αγίου Γεωργίου Εκκλ. Σχολής.

15.000 στην χωροδία Ριζαρίου Εκκλ. σχολής.

15.000 στην εφημερίδα «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ».

5.000 στην εφημερίδα «ΠΡΩΙΝΑ ΝΕΑ» Ιωαννίνων.

Συνολικά 115.000 δρχ.

Για τη στέγη Αγίου Δημητρίου Ελαφότοπου:

5.000 δραχμές

Όλγα και Ιππολίτη Μ. Βλαστού

4.000 δραχμές

Θηρεσία Φαρμάκη - Τόσκα

2.000 δραχμές

Κ. Α. Φουνταράς, Τερψ. Α. Κρεμμυδά, Δημ. Τζόκας, Ευλ. Δ. Λιόγκα, Δωροθέα Α. Λιλλή.

1.000 δραχμές:

Μαγδ. Π. Γκράντζου, Αθ. Λιόντος, Φαν. Φ. Χρόνη, Γιαν. Ι. Γκογιάννου,

Δ. Χ. Λουσταράς, Όλγα Ι. Σακελαρίου, Ελ. Ν. Τζόκα, Αγγαία Κ. Βλαστού.

Οδική σύνδεση Τριτσένου - Ιτέας απαιτείται διάνεξη 5 χιλιομέτρων και γέφυρα στον λάκκο Τριτσένου ώστε οι κάτοικοι του Αν. Ζαγορίου να έχουν ταχείαν σύνδεση με την οδόν Ιωαννίνων Μισοβίου.

Δια πάντων των ανωτέρω στοιχείων, προσπαθήσαμε να καταστήσωμε γνωστά κατά το δυνατόν στην υπηρεσία σας, τα επαρχιακά εκείνα οδικά δίκτυα περιοχής Ζαγορίου, που σήμερα έχουν ανάγκη εκτελέσεως επί αυτών έργων, προς ομαλή και ασφαλή κίνηση επί αυτών οχημάτων, με την βεβαιότητα ότι, εκτιμώντες κατά βαθμό προτεραιότητος αυτά, θα διαθέσετε τας αναγκαίουσας πιστώσεις προς υλοποίησή των.

Επίσης έχομε την ελπίδα, πως θα μας καταστήσετε ενήμερους επί των αποφασέντων σας, ίνα και εμείς εν συνεχεία πράξωμε τούτο, προς τας έχούσας ανάγκη ενημερώσεως κοινότητας.

Ο Πρόεδρος
Κλεόβουλος Βλαδίκας
Ο Γεν. Γραμματέας
Άγγελος Δαλαγγέλης

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΚΗΠΟΙ: Τον Γιώργο Δημητριάδη γιού του φίλου μας ταξίαρχου Πλατωνα συχαίρω για το πτυχίο της Ιατρικής Σχολής και του εύχομαι διακεκριμένη σταδιοδρομία.

Κ. Κυριαζής

— * —
ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ: Στα δύο αδέρφια Κώστα και Δημήτρη Φερεντίνο παϊδιά του Γιώργου Κ. Φερεντίνο που πέρασαν ο πρώτος στο φυσικό τμήμα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και ο δεύτερος στην Ακαδημία Σωματικής Αγωγής Θεσσαλονίκης τα πιο θερμά μου συχαρητήρια και άριστη πρόοδο.

Ε. Γ.

— * —
Την αγαπημένην μας εγγονή Καλυψία Αριστοβούλου Χρόνη δασκάλα και πτυχιούχον της Παντείου συχαίρω με όλη μας την καρδιά για την κατόπιν εξετάσεων εγγραφήν της στο Γ' έτος της Φιλοσοφικής Αθηνών. Δρόσος και Αλεξάνδρα Παπανικολάου.

συνέχεια από τη σελίδα 6
ΚΑΛΟΥΤΑ

ηζού. Εκεί που σου παρίστανε τη σοβαρή και ήρεμη, ξαφνικά σου πτοούσε και να γράφει τα ονόματα που τούσε το πιο πικάντικο αστείο, χωρίς κακία όμως. Δεν είχε παϊδιά, με συμπαθούσε όπως κι' εγώ και ηγναιναμε μαζί στο γλάντι στους Λακώτες.

Κάποια άλλη φορά, είχα πάει στη γιορτή της Αγίας Παρασκευής στο βουνό, αυτή τη γιορτή την είχαν παγύρι οι βλάχοι κτηνοτρόφοι, ενοικιαστές του βουνού. Ήταν κι' η κυρία Ευλαλία. Μας φιλοξένησαν οι σαρακατσάνοι στα καλύβια τους και μας πρόσφεραν εκλεκτά φαγητά, αρνί ψητό και μαγειρεμένο με αγνό πρόβειο βούτυρο, τυριά γλαυόρτια. Στο τραπέζι ήταν κι' ο Παπανούσιος, που είχε κάνει τη λειτουργία στο ξωκλήσι, γνωστό γερό κουτάλι.

Καθόμουν δίπλα στην Ευλαλία κι' απέναντί μας καθόταν ο παπός. Κι' εκεί που νομίζαμε ότι το γεύμα είχε τελειώσει - κι' είχαμε φάει του σκαμού - να και μας φέρνουν ένα ξαίσιο γαλοτύρι. Με σκουντάνει η Ευλαλία... Τώρα θα δεις που ο Παπανούσιος θα ξεσφίξει το ζουνάρι του. Δεν πέρασε μισό λεπτό και βλέπω τον παπά να αφήνει λιύτερες δύο - τρείς τρύπες στο λουρί του. Έλα τώρα αν μπορείς να κρατήσεις τα γέλιο σου.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ ΚΩΣΤΑΣ ΠΕΤΡΙΝΟΣ

Κι' απ' το καμπαναριό, κατ'αμυρο η καμπάνα μας, τον βάφει τον αέρα... Τούτη όμως τη φορά η καμπάνα μας, με τον αργό και μονότονο ήχο της έβαψε και την καρδιά μας και τη γιόμισε θλίψη, πόνο και οδύνη.

Δε βγάζουν τα μάτια μου εύκολα δάκρυα, όμως τώρα αυλάκωσαν τα μαγουλά μου και τα σημάδεψε η οδύνη κι' η βαθύτατη λύπη, για το χαμό του φυλάτου αδελφού Κώστα Πετρινού.

Ατράχιο το χέρι μου, σαν έπιασα το μολύβι να γράψω και βαθύτατη η οδύνη μου τόσο, που επηρέασε τη σκέψη μου.

Ο Κώστας Χρ. Πετρινός ήταν γόνος μιας απ' τις πιο παλιές, τις πιο πλούσιες και τις πιο μεγάλες οικογένειες του Τσεπέλοβου. Οι Πετρινοί ήσαν πέντε αδέρφια κι' είχαν μια αδερφή τη Ζωΐτσα Ζέρου. Ήσαν απ' τους μεγάλους μας Ευεργέτες. Αυτής της οικογένειας γόνος ήταν ο Κώστας Πετρινός. Πατέρα είχε το θαυμάσιο οικογενειάρχη και δάσκαλο Χριστόδουλο Πετρινό, ανειδί των Πετρινών και μάλιστα τη Βραδετινή Χρυσάνθη Τέση.

Ήταν πολύ πρόωρος και αδόκητος ο χαμός του. Τό ξανάπαμε, κάνει κι' ο χάρος, από κάποτε, λάθη. Ήταν πολύ χρήσιμος ακόμα, για το χωριό και τον τόπο μας. Το βιβλιοπωλείο και το πρακτορείο εφημερίδων που είχε, αποτελούσε μια νότα πολιτισμού, όχι μόνο για το Τσεπέλοβο. Μόνο για τη λευτεριά της Πατρίδας μας, πηρε μέρος ενεργό στην Εθνική Αντίσταση 1941 - 1945. Δεν έδωσε ποτέ μπροστά το ατομικό του συμφέρον. Ήταν πάντα ιδεολόγος.

Δεν θα τον ξαναδείτε πια στο μεσοχώρι μας με το πάντα χαρούμενο ύφος του, με τον ευγενικό τρόπο του, με το ηγαίο χιούμορ του, και δε θ' ακούσετε ξανά, τα πάντα όμορφα αστεία και πειραγματά του. Δε θ' ακούσετε ξανά την ευγενικά του πρόσκληση: «πάμε στο σπίτι για ένα γλυκό κι' ένα καφεδάκι».

Πάντα καλωσιωνάτος και χαρούμενος και με τους νέους και με τους ηλικιωμένους.

Πριν δύο τρία χρόνια σαν επιτροπος, ακολουθώντας το νοικοκυριό του αειμνηστου Πατέρα του και των άλλων επιτρόπων φρόντισε με ενδοκλή και παρακλήσας μας και την κεντρική μας εκκλησία κι' ακόμα ήταν από τους πρωτεργάτες του ωραίου Κοινοτικού μας γηπέδου. Δε ξεχάσατε εύκολα...

Δε μπορούμε να πιστώσουμε πως τον χάσαμε. Ξαν ψέμματα μας φαίνεται ολονών... ..Κι' όμως, ύστερα από πάνδημη κηδεία στο Τσεπέλοβο, αναπαύεται στον Άϊ Θανάση μας... Ο Θεός άς τον τάξει με τους δικαίους κι' άς παρηγορήσει τις οικογένειες των δικών του.

Αιωνία σου η μνήμη αδελφέ Κώστα.

ΤΕΛΕΣΗ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΥ

Ο Ανδρακίτης μια καθαρά πυροπαθής Κοινότητα αφού ο κατακτητής δεν σεβάστηκε ούτε την κεντρική εκκλησία, δεν μπόρεσε να αναστυλώθει όπως και οι άλλες κοινότητες του Ζαγορίου.

Η κεντρική εκκλησία του χωριού έγινε τότε πρόχειρα από την προσωπική εργασία των κατοίκων, και δίπλα ακριβώς έκτισαν το κοιμητήριο (οστεοφυλάκιο). Πριν λίγα χρόνια οι κάτοικοι αποφάσισαν να φτιάξουν ένα άλλο οστεοφυλάκιο δίπλα στο νεκροταφείο στον Άγιο Δημήτριο. Η κατασκευή του ολοκληρώθηκε πέρσις οπότε και άρχισε η μεταφορά των οστών.

Η εκκλησιαστική Επιτροπή σε συνένωση με τους κατοίκους αποφάσισαν να κάνουν ένα κοινό μνημόσυνο στις 27 Οκτωβρίου αφού πρώτα ειδοποιήσουν όλους τους χωριανούς όπου και αν βρίσκονται.

Πράγματι στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου που βρίσκεται σε μια μαγευτική τοποθεσία μετά την θεία λειτουργία έγινε το μνημόσυνο σε μια συγκινητική ατμόσφαιρα, αφού μνημονεύτηκαν όλα τα ονόματα των κεικοινημένων από πολύ παλιά.

Στη συνέχεια έγινε στο οστεοφυλάκιο τρισάγιο και μοιράστηκαν τα κόλυβα που είχαν ετοιμάσει οι γυναίκες του χωριού.

Θα σταθούμε όμως στην απουσία του Προέδρου της Κοινότητας, του Προέδρου του εκπαιδευτικού συλλόγου του χωριού μας και πολλών χωριανών που μπορούσαν να παρευρηνθούν και δεν παρευρέθησαν.

Το σοβαρότερο όμως είναι το γεγονός ότι μερικοί χωριανοί προτίμησαν να πάνε για κυνήγι και όχι σ' αυτό το μνημόσυνο.

Κ. Β.

ΔΩΡΕΕΣ

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ: Στον Άγιο Αθανάσιο του χωριού μας πρόσφεραν στη μνήμη της Αγαθής Κ. Ρούκα:

Η κ. Λουκία Καλλιδη 5.000

Η κ. Αθηνά Γ. Σαρράου 2.000

ΒΛΑΔΕΤΟ: Η κ. Μαρία Σ. Δερδεμένη πρόσφερε στην Παναγία του χωριού μας 2.000 στη μνήμη της θείας της Ελ. Καρετσπούλου.

Αδελφότης Ελαφότοπου

— * —

ΚΗΠΟΙ: Η κ. Αφροδίτη έδωσε στον Άγιο Νικόλαο 3.000δρχ. στη μνήμη του Παπαγρηγόρη και 1.000 στο σύλλογό μας.

Για τις ευχές των χριστουγέννων και του νέου έτους 1986 που έστειλε μέσω αδελφότητος Ελαφοτόπου σε όλους τους χωριανούς μας, ο εκλεκτός συγχαριανός μας κ. Εμμανουήλ Λαζ. Αραγάτιδης, τον ευχαριστούμε εκ μέρους όλων και του ευχόμεθα προσωπική και οικογενειακή υγεία και ευτυχία.

Αδελφότης Ελαφοτόπου
ΕΥΧΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΧΡΟΝΟ

Ο εκπαιδευτικός σύλλογος Βίτσας εύχεται στα μέλη του, σε όλους τους Βιτινοίς, αλλά και σε όλον τον κόσμο, το 1986 να είναι γεμάτο, ευτυχία, αγάπη, ειρήνη, ομόνοια
Εκπ. Σύλλογος Βίτσας

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Άρχισε τις εργασίες του στα Γιάννινα οδός Ευεργετών 53 τηλ. 36449 και 23894 ο τοπογράφος Μηχανικός Δημήτριος Ευάγ. Καλογήρου.

— * —

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΤΣΑ

Πέρασαν για μια ακόμη φορά οι γιορτές Χριστούγεννα! Πρωτοχρονιά μέρες χαράς και ευτυχίας.

Το χωριό μας γιόρτασε και φέτος μαζί με τους ξενιτεμένους του, που ήρθαν να περάσουν αυτές τις μέρες στο χωριό μας, τις γιορτές.

Ο σύλλογος για να προσφέρει λίγη χαρά στα μικρά παιδιά (γιατί αυτά χαίρονται περισσότερο τις γιορτές) αγόρασε και μοίρασε σε όλα τα παιδιά δώρα, παιχνίδια και βιβλία. Επίσης για πρώτη φορά τα μέλη του συλλόγου στόλισαν Χριστουγεννιάτικο δέντρο στη θέση «Ανάερα» δίνοντας, ένα άλλο τόνο γιορτινό και χαρούμενο στο χωριό μας.

ΚΗΠΟΙ

Σε εορταστική εκδήλωση και στο λαμπρό νεοκτιστο εντευκτήριο της κοινότητας Κήπων, κόπηκε την Κυριακή 12 - 1 - 86 η βασιλόπιτα του εκπαιδευτικού συλλόγου «Η ΜΠΑ-ΓΙΑ» παρουσία όλων των κατοίκων και των αρχών. Τυχεροί υπήρξαν ο Θωμάς Νίκου και Παντελής Βλάχος.

Κατά την εκδήλωση προσφέρθηκαν γλυκά και αναψυκτικά

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Με συμμετοχή των μελών του συλλόγου και πολλών συγχαριανών ο εκπαιδευτικός σύλλογος μας έκοψε την βασιλόπιτα του των θεοφανίων στο πολιτιστικό κέντρο του χωριού μας που έγινε με δαπάνη του συλλόγου και τη βοήθεια της κοινότητας.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Πέθανε στην Αθήνα στις 24 Δεκεμβρίου και θάφτηκε στο Νεκροταφείο Νικαίας συγχαριανός μας Ταρίτσα Ζαφράκα Κωνσταντίνου. Στο ξεκίνημα της για το μεγάλο ταξίδι παραβρέθηκαν πολλοί χωριανοί και φίλοι.

Τον Σύζυγό της και συγγενείς της συλλυπούμεθα θερμά.

Αδελφότης Ελαφότοπου

— * —

ΚΟΥΚΟΥΛΙ:

Στις 26 Δεκεμβρη ο συγχαριανός κτηνοτρόφος, Σαρακατσάνικης καταγωγής, Σπύρος Δημ. Τάγκας πέθανε στο Σμέρτο των Φιλιστών, όπου και θάφτηκε. Ο σεβασμός γέροντος Μπαμπά Σπύρος ήταν 82 χρόνων και προέρχονταν από οικογένεια των Ταγκαίων. Διατέλεσε αρκετά χρόνια πρόεδρος του χωριού. Για τα χαρίσματα του τον έλαψαν οι χωριανοί και γνωστοί του. Απόλεια και κενό άφησε σε μένα, γιατί υπήρξε πηγή χρησιμων ιστορικων και λαογραφικών πληροφοριών σχετικά με τους Σαρακατσανούς. Τη σύζυγό του κυρά Μαρία και τους πολλούς του συγγενείς συλλυπούμαι θερμά. Η μνήμη του θα παραμείνει αιώνια.

Κώστας Π. Λαζαρίδης

Εισφορές

Αναγνωστών

2.000 Δραχμές
Βόνιας Φώτιος
1.500 Δραχμές
Γιαννώρας Γ. Νικόλαος
Γκαράνης Σπερ. Απόστολος
Καπέτσης Αθ. Γεώργιος
Μακρής Περ. Ευριπίδης
Χατζή Πουλιμένου Τούλα
1.200 Δραχμές
Τζούφης Αλκιβιάδης
1.000 Δραχμές
Βότσης Μιχ. Θωμάς
Δάου Ερίνη
Ζαρουχιώτη Ευγενία
Κατσικόπουλος Γεώργιος
Λέκκος Δ. Λάζαρος
Ματσούλης Αθ. Χριστόδουλος
Μίχου Ιωάννης
Νώνας Χαράλαμπος
Οικονομίδου Π. Αυγή
Οικονομοπούλου Αγγελική
Παπασύλου Γεωρ. Νικόλαος
Πριμικούρης Νικ. Λεωνίδας
Σολωμός Αλ. Γεώργιος
Σπανού Ευτέρπη
Τσιαντής Κων. Παναγιώτης
700 — 800 Δραχμές
Δημητριάδης Αριστείδης
Παναγιώτου Παναγιώτης
Παπαθανασίου Ευ. Ευριδική
Καρπούζης Προκ. Μενέλαος
Χατζής Απ. Κων/νος
500 Δραχμές
Αναστασιάδης Γ. Βασίλειος
Αναστάσης Αν. Λεωνίδας
Αυδή Ελένη
Βάντζος Αθανάσιος
Βασδέκης Ανδρ. Εμμανουήλ
Βασδέκης Κων. Κίμων
Βλάχος Λαμπ. Γεώργιος
Γκαγκόπουλος Σωμρ. Γεώργιος
Δημακόπουλος Δημήτριος
Εμμανουήλ Ευαγ. Πιπίτσα
Ζάνος Βασ. Δημήτριος
Ζούγκου - Θεόδωρη Αμαλία
Δούκα - Δημόπουλου Πηνελόπη
Καρέτση Γ. Φωτεινή
Κάσσης Αν. Αγγέλης
Κεράλη Μαριάνθη
Κολέτσιου - Λάππα Αλίκη
Κρίτσα Στ. Γεωργία
Ματσίκας Πρ. Πέτρος
Μέρμυγκα Δημ. Αικατερίνη
Νάσιος Αλεξ. Κων/νος
Νουσιόδης Ηλ. Δημήτριος
Ξάνθος Δημ. Χαρίλαος
Παπαγιάννου Περ. Πηνελόπη
Πετρίδης Θ. Χρήστος
Πούλας Τάκης
Πολυγέρης Ι. Γεώργιος
Ράπτη Στ. Σεβαστή
Σπανού Ευτέρπη
Τενόπουλος Αλ. Κων/νος
Τζαμπούρας Παναγιώτης
Τόλογλου Φλομήλα
Τσαμένος Απ. Λάζαρος
Τσατσάρας Κων/ντίνος
Τσέβη - Βασιλική Λουκία
Τσούτλος Γεωρ. Ηλίας
Φερεντίνο Κ. Κοσμάς
Χασιώτης Χρ. Βασιλική
Χρόνης Δημ. Γεώργιος

Από το Νοέμβριο παρατηρείται κάποια δυσκολία και καθυστέρηση στην έκδοση του περιοδικού μας. Οφείλεται σε τεχνικούς λόγους του τυπογραφείου μας. Ίσως συνεχιστεί για λίγο.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΗΣΕΙΣ

ΛΑΪΣΤΑ: Η Νίκη κι ο Νίκος Πανταζής Τζαμπούρας έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού.

Να τους ζησει

Θερμές ευχές στους γονείς των.

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Ο Νίκος και η Ελευθερία Τάσιου έγιναν γονείς χαριτωμένης κόρης.

Να τους ζησει.

Οικ. Ζηκομαρίδη Κυριαζή

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

ΒΙΤΣΑ: Το ζεύγος Αλέκου και Μαρίας Βαταβάλη βάπτισαν στη Βίτσα το χαριτωμένο κοριτσάκι τους. Νομός ο Στάθης Νικ. Βασδέκης που της έδωσε το όνομα Κορνηλία.

Εκπ. Σύλλογος Βίτσας

ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ Οι Γεώργιος και Θεόδωρα Βούρβου βάπτισαν την κόρη τους και την ονόμασαν Ελένη.

Να τους ζησει και να τη χαίρονται ο παππούς και η γιαγιά.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Ο Κων/ντίνος Κατσούρας και η Γιαννούλα Κατσαβριά αρραβωνιάστηκαν στις 25 Δεκεμβρίου.

Τους ευχόμαστε καλά στέφανα

Οικ. Ζηκομαρίδη Κυριαζή

ΑΝΘΡΑΚΙΤΗΣ: Αραβωνιάστηκε ο Κώστας Βαρζώκας με την Άννα Γκολιγιάννη από την Μπαλντούμα. Τους ευχόμαστε καλά στέφανα.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Στην αγαπημένη μας γειτονοπούλα Αρτεμισία Μενελάου Κικοπούλου που έδωσε αμοιβαία υπόσχεση γάμου με τον Στράτο Ζαχαρέα ευχόμεθα καλά στέφανα.

Οικ. Ματθαίου Οικονομίδη

ΒΙΤΣΑ: Η Ντίνα Τσουμάνη αρραβωνιάστηκε με τον Γιώργο Κτισιοπά. Καλά τους στέφανα.

Ο Κώστας Αλ. Χαρίσης αρραβωνιάστηκε με την χαριτωμένη Τασία από την Κόνιτσα. Καλά τους στέφανα.

ΓΑΜΟΙ

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ: Στις 28 Δεκεμβρίου στον Άγιο Λουκά Πατησίων Αθηνών ο Αχιλλέας Κλεόβουλου Βλαδίκας παντρεύτηκε με την Μαρία Τσιγκρινού, ανάδοχος ο γιατρός Νικόλαος Σεβαστός.

Μετά το μυστήριο ακολούθησε δεξίωση στο ξενοδοχείο Κάραβελ και στη συνέχεια γλέντι στο σπίτι του γαμπρού ως το πρωί.

Βιβλιοδόθηκε χρυσόδοτος και ο τρίτος τόμος του περιοδικού μας για τα έτη 1983 — 1984 και διατίθεται προς 1.800 δρχ.

Οι τόμοι που μας έστειλαν οι αναγνώστες μας για βιβλιοδέτηση είναι έτοιμοι.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Ο Δημήτρης Ι. Λιόγκας και η Αθηνά Π. Σταθάκου παντρεύτηκαν στην εκκλησία Αγίας Στέφης Παπάγου - Αθηνών.

Στο παρυσιαστό ζευγάρι ευχόμαστε βίον ανθόσπαρτον.

Οικογένεια Ματθαίου Οικονομίδη.

ΛΕΠΤΟΚΑΡΥΑ: Το Σάββατο 28 Δεκεμβρίου στον Αγ. Ιωάννη Ανατολής έγινε ο γάμος της συγχωριανής μας Σοφίας Ράπτη (δασκάλας) με τον Γεώργιο Κωστούλα (Δημ. Υπάλληλο).

— Την Κυριακή 29 Δεκεμβρίου στην Αγία Μαρίνα Ιωαννίνων έγινε ο γάμος της συγχωριανής μας Μαρίας Μητσιμάρη με τον Ευστάθιο Γκαράνη από το Μακρίνο.

Στα ινιόπαντρα ζευγάρια ευχόμεθα ευτυχισμένη και χαρούμενη ζωή.

Φ. Γ.

ΒΙΤΣΑ: Η Τούλα Κόντου και ο Λάκης Ρίζος παντρεύτηκαν στο Αρχιανδρείο. Τους ευχόμαστε κάθε ευτυχία.

— Στον Ηρακλή Βασδέκη και την Δήμητρα Γυφτοκόστα που παντρεύτηκαν στην Αθήνα ευχόμαστε κάθε ευτυχία.

Εκπ. Σύλλογος Βίτσας.

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο Αρχιμανδρείο Ιωαννίνων η Ολυμπία Γεωργίου Νησιώτη το γένος Φιλίδη από το Καπέσοβο.

Το σύζυγο της και τα αδέρφια της συλλυπούμεθα θερμά.

Οικογένεια Κίμωννα Κυριαζή

ΒΙΤΣΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η Ρωζάνη Δαή. Την οικογένειά της συλλυπούμεθα βαθύτατα.

— Πέθανε μετά από πολύμηνη αρρώστια και κηδεύτηκε στη Βίτσα ο αγαπητός σε όλους μας Λευτέρης Καρέτσος. Τη μάνα του, τη γυναίκα του και τα παιδιά του συλλυπούμαστε βαθύτατα. Εκπ. Σύλλογος Βίτσας

ΚΑΛΟΥΤΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο Περιστέρι Αθηνών ο Εμμανουήλ Καναβέλης συνταξιούχος αρτοποιός.

Τη γυναίκα του Ιωάννα, τα παιδιά του Χαρίτινη Κολιοπούλου, Αριστόδημον και Θωμά τον εγγονό του Χρήστο και τα αδέρφια του Γεώργιο και Γεωργία, Αθανάσιο και Ιωάννα Καναβέλη και Βασίλη Τσάλιου συλλυπούμεθα θερμά.

ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ: Πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο Χαρίλαος Λαζ. Γκέκας π. Γεν. Δ/ντης Υπουργείου Γεωργίας.

ΒΙΤΣΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στον Άγιο Νικόλαο Κοπάνων Ιωαννίνων η Ευθαλία Μ. Σαρρού 94 χρόνων.

Την κόρη της Ιουλία Σ. Κατσαδήμα την αδελφή της Ανδρονίκη και τα εγγόνια της Κώστα και Βασιλική συλλυπούμεθα θερμά.

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Πέθανε στη Λίμνη (Ζαραβίνα) Πωγωνίου στις 25 Νοέμβρη 1985 η συγχωριανή Αναστασία Σπυρ. Ζήγου σε ηλικία 91 χρόνων, Σαρακατσάνικης καταγωγής. Η κηδεία της έγινε στο Κουκούλι την άλλη μέρα. Τα πολλά της παιδιά και εγγόνια συλλυπούμεθα θερμά.

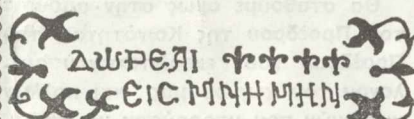
ΑΙΩΝΙΑ ΤΗΣ Η ΜΝΗΜΗ
ΑΣΠΡΑΓΓΕΛΟΙ: Πέθανε αφνίδια και κηδεύτηκε στο Γουέστερ των Η. Π. Α. όπου ταξιδεύονταν από τη νεότητά του ο εκλεκτός Δοβριανίτης Λάζαρος Παπαποστόλου 72 ετών.

Εκφράζουμε προς τους συγγενείς του τα θερμά συλλυπητήρια.

ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ

ΒΙΤΣΑ: Για τον αδόκητο θάνατο του αγαπητού μας συγχωριανού και γείτονα Παύλου Βασδέκη που ζούσε στην Κιβάλα στέλνουμε τα βαθύτατα παιδιά του και τα αδέρφια του.

Τα συλλυπητήρια και στη γυναίκα του Οικ. Ιωάννου. Ν. Νικολαΐδη



• Για ενίσχυση των σκοπών της εφημερίδας:

• **Η κ. ΛΟΥΚΙΑ ΚΑΛΛΙΔΗ** προσφέρει 3.000 στη μνήμη της αδελφής της **ΑΓΑΘΟΥΛΑΣ Κ. ΡΟΥΚΑ.**

• **Η κ. ΑΓΛΑΪΑ ΑΓΗ ΚΑΤΣΕΛΗ** προσφέρει 3.000 στη μνήμη του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΗ.**

• **Η κ. ΑΘΗΝΑ Γ. ΣΑΡΡΟΥ** προσφέρει 2.000 δραχμές στη στη μνήμη της θείας της **ΑΓΑΘΟΥΛΑΣ ΡΟΥΚΑ.**

• **Ο κ. ΓΑΒΡΙΗΛ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ** προσφέρει 2.000 δρχ. στη μνήμη του **ΒΑΣΙΛΗ ΧΡ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ.**

• **Οι αδελφοί ΑΝΘΟΥΛΑ και ΦΑΙΝΗΣ ΓΚΩΛΕΤΣΗ** προσφέρουν 2.000 δρχ. στη μνήμη του **ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΓΚΩΛΕΤΣΗ.**

• **Η κ. ΝΙΚΗ ΤΣΟΛΗ** Ασπράγγελοι προσφέρει 1.000 στη μνήμη του συζύγου της **ΣΠΥΡΟΥ.**

• **Η κ. ΑΝΤΖΗ ΜΑΡΓΙΟΛΗ** προσφέρει 1.000 δραχμές στη μνήμη του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ και ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΖΑΝΑ.**

ΣΚΑΜΝΕΛΙ: Ο Ιωάννης Ιωαννίδης και τα παιδιά του Λευτέρης και Πάνος προσέφεραν 3.000 δρχ. εις μνήμην του κουμπάρου του και νουνού των Κώστα Δημ. Βαρζώκα.

• **Η Σ.Ε. τους ευχαριστεί**



5.000 Δραχμές

Τζούρδας Μ. Νέστωρας

3.000 Δραχμές

Βασδέκης Χρήστος

Γκαράνης Ι. Γεώργιος

Καππά - Βολιώτη Νινέτα

Λαμπριδής Ευστ. Βασίλης

Μπούζας Θ. Γεώργιος

Χρηστιάδου Κ. Ηλέκτρα

2.500 Δραχμές

Βαζίμας Ευστ. Σωτήρης

2.000 Δραχμές

Δερβένη Κων. Πελαγία

Βανδέρα Σβώλου Αμαλία

Κατσέλη Αγη Αγγαία

Κόλια Ηλέκτρα

Μακρυγιάννη Κίτσα

Πελεκούδας Α. Στέφανος

Σακκά Κων. Βούλα

Τισσανάκης Χρ. Κων/νος

1.500 Δραχμές

Βελόπουλος Κων. Αλέκος

Βούρβος Θωμ. Παναγιώτης

Βούρδας Ξενοφών

Γκωλέτση Γ. Ανθούλα

Γκωλέτση Γ. Αριστοφάνης

Ζησιάδης Λεωνίδα

Σουκουβέλος Σπ. Απόστολος

Παπακώστας Δημήτριος

Χαρισιάδης Ναπολέων

1.000 Δραχμές

Άρης Μιχαήλ

Αργυρίκου - Ματθίου. Ασπασία

Βλάχου Βασ. Ιουλία

Βασδέκης Μηλιτιάδης

Βερτοδούλου Απ. Πηνελόπη

Γέτης Ν. Ιωάννης

Γεωργιάδης Γ. Χρυσόστομος

Γιαντάη Σύρμω

Γκογιάννος Πρ. Ιωσήφ

Δούμας Αθανάσιος

Καμποτσικά Πελ. Χρυσίτσα

Καραγιάννης Πέτρος

Καραγιαννόπουλος Χρήστος

Καρβούνης Θεόδωρος

Καρπούζης Διον. Βασίλειος

Κοντοδήμου Τζαμπούρα Νίκη

Λαμπριδής Π. Τάσος

Μπόλης Εμμανουήλ

Μητακάκης Δημήτριος

Νικολαΐδης Φίλιππος

Οικονόμου Κίμων

Οικονόμου Πέτρος

Παπαγιάννου Γ. Ιωάννης

Παπανικολάου Δρόσος

Πίκου Δημ. Όλγα

Ράπτης Ανδρέας

Σφαγγός Ιωάννης

Σουρανάκη - Λιόγκα Εριέτα

Τάγκας Μιχ. Δημήτριος

Τζιάφης Ν. Δημήτριος

Τζιάφης Τηλ. Χαράλαμπος

Τσανιδής Ιωάννης

Τσορόνη - Ράπτη Όλγα

Χρόνη Φαναρέκη